

PĒTĪJUMS

“NVO Jēkabpils novadā lauku teritorijā no 2021.-2025.gadam”

SIA JS Team

2025. gads

Projekts īstenots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālo atbalstu

Projekta Nr.: 2025.LV/NVOF/MAC/011/L14 "Mēs varam"

SATURS

IEVADS	3
PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA	3
JĒKABPILS NOVADA NVO SEKTORS PĒC LURSOFT DATIEM	5
APTAUJAS ANKETAS PAR NVO LOMU JĒKABPILS NOVADĀ REZULTĀTI	8
NVO SEKTORA SADARBĪBA AR JĒKABPILS NOVADA PAŠVALDĪBU (DATU ANALĪZE)	20
NVO SEKTORA SADARBĪBA AR JĒKABPILS NOVADA PAŠVALDĪBU (INTERVIJAS ANALĪZE)	25
SECINĀJUMI:	34
PRIEŠLIKUMI:	36
IZMANTOTIE AVOTI:	38

IEVADS

Pētījums tika realizēts Biedrības “Lauku partnerība Sēlija” īstenotā projekta “Mēs varam” (projekta Nr. [2025.LV/NVOF/MAC/011](#)) ietvaros ar mērķi noskaidrot nevalstiskā sektora situāciju Jēkabpils novadā, izstrādājot priekšlikumus pašvaldību un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, līdz ar to uzlabojot arī savstarpējo nevalstisko organizāciju sadarbību. Pētījuma laikā tika noskaidrots Jēkabpils novada teritorijā esošo NVO daudzums un darbības virzieni, nosakot, cik patiesībā tās ir aktīvas un kāda tām ir sadarbība ar pašvaldību. Tāpat pētījuma ietvaros tika apzināta NVO loma Jēkabpils novada attīstībā, kā arī sabiedrības aktivizēšanā. Pētījuma ietvaros datu vākšana norisinājās Jēkabpils novada teritorijā. Neskatoties uz to, ka pētījuma mērķis bija fokusēts uz lauku teritoriju, tika analizēta visa novada teritorijas NVO, tostarp arī pilsētas, kas nodrošināja plašāku un visaptverošāku skatījumu uz NVO darbību un izaicinājumiem. Šāda pieeja ļāva iegūt daudzveidīgāku informāciju par dažādu NVO darbību, resursiem un vajadzībām, kā arī identificēt kopīgas problēmas, ar kurām saskaras gan pilsētas, gan lauku NVO. Tas palīdzēja labāk saprast, kā dažādas NVO atšķiras savā funkcionalitātē un kā tām ir iespēja sadarboties un apmainīties ar pieredzi, lai uzlabotu NVO sektora efektivitāti un atbalstu kopienām. Turklāt datu vākšana visā novadā ļāva analizēt finansiālās un komunikatīvas attiecības starp dažādām organizācijām un pašvaldību, kā arī veicināt NVO iesaisti lēmumu pieņemšanā vietējā līmenī. Šī pieeja pētījumam veicina labāku izpratni par NVO lomu un nozīmi Jēkabpils novadā kopumā.

Pētījuma pētāmais periods ir izraudzīts no 2021. gada līdz 2025. gada 16.maijam. Par pētījuma sākumpunktu izvēlēts 2021. gads, jo tas ir gads, kad notika administratīvi teritoriālā reforma Latvijā, kā rezultātā tika izveidots jaunais, apvienotais Jēkabpils novads. Šī reforma būtiski ietekmēja gan pašvaldības struktūru, gan arī nevalstiskā sektora darbības vidi — mainījās pārvaldes sistēma, sadarbības iespējas un atbalsta mehānismi. Savukārt pētījuma noslēguma datums – 2025. gada 16. maijs – sakrīt ar pētījuma datu vākšanas noslēgumu, nodrošinot, ka analizētie dati un izdarītie secinājumi ir aktuāli un atspoguļo pašreizējo situāciju. Šis laika posms ļauj izvērtēt pārmaiņu dinamiku un ilgtermiņa tendences nevalstisko organizāciju darbībā un sadarbībā ar pašvaldību četros gados pēc reformas.

PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Pētījuma pamatā ir gadījuma analīze (case study), jo tā paredz detalizētas informācijas vākšanu un analīzi par kādu noteiktu fenomenu tā reālās dzīves situācijā. Gadījuma analīzes uzdevums ir iegūt izpratni par notikumu vai situāciju. Detalizēts apraksts ietver izpētes objekta, iesaistīto cilvēku raksturojumu, kā arī kopienas kontekstu, kultūras normu, vērtību, iesakņojušos (stabilu) nostādņu un motīvu izpēti (Zepa 2024). Tāpat kā citām pētījuma metodēm arī gadījumu analīzei ir dažādi mērķi. Viens no šiem mērķiem ir izveidot visaptverošu vai holistisku izpratni par vienu pētāmo vienību. Proti, pētījums aprobežojas ar vienu pētāmo vienību vai gadījumu (Grønmo 2019). Gadījuma izpēte neļauj izdarīt secinājumus, vispārinājumus ārpus izpētes objektiem, par plašāku sociālo parādību loku, taču ļauj atklāt pārmaiņas, iegūt padziļinātu izpratni par kādu notikumu, situāciju, procesu (Zepa 2024).

Gadījuma analīzē parasti tiek izmantoti daudzveidīgi informācijas avoti, šajā pētījumā galvenais fokuss tiek vērsts uz nevalstisko organizāciju īpašu specifiku, kas raksturīga Jēkabpils novadam, kuras pamatā ir šādi pētījuma posmi:

1. Izmantojot LURSOFT datu bāzi iegūt informāciju par NVO sektoru Jēkabpils novadā laikā no 2021.- 2025. gada 16.maijam. Balstoties uz pašvaldības sniegto informāciju un publiski pieejamajiem dokumentiem veikt dokumentu analīzi, noskaidrojot, cik un kādas NVO tajā reģistrētas, kādās jomās tās darbojas, kādi ir to darbības mērķi;

2. Jēkabpils novada pašvaldībai 2025.gada februārī tika nosūtīta vēstule ar lūgumu aprakstīt esošo sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām (skat. pielikums Nr.1). Pašvaldība atsaucās aicinājumam un atbildes vēstulē aprakstīja sadarbības formas ar nevalstisko sektoru, norādot arī kontaktpersonu turpmākajai saziņai;

3. Nākamajā pētījuma posmā no 2025. gada 12. martam līdz 2025. gada 30. aprīlim tika organizēta aptauja ar mērķi noskaidrot, kāda ir NVO loma Jēkabpils novada attīstībā, sabiedrības aktivizēšanā un sadarbībā ar citām organizācijām un pašvaldību (skat. pielikums Nr.2). Aptaujā tika aicināti piedalīties visi Jēkabpils novada nevalstisko organizāciju sektora pārstāvji. Balstoties uz visiem pētījuma posmiem informanti tika aicināti past savu viedokli par nevalstisko organizāciju lomu Jēkabpils novadā, par viņu redzējumu uz pašvaldības un NVO sektora sadarbību. Ņemot vērā sensitīvas informācijas klātbūtni, informantu vārdi un pārstāvētās organizācijas nav atklātas ne metodoloģijā, ne datu analīzē. Aptaujas anketa bija brīvi pieejama biedrības “Lauku partnerība Sēlija” tīmekļvietnē un sociālo tīklu kontos. Tāpat aptaujas anketas tika aizpildītas projekta “Mēs varam” ietvaros organizētajos pasākumos;

4. 2025. gada 8.aprīlī tika veikta daļēji strukturētā intervija ar Jēkabpils novada pašvaldības pārstāvi novada attīstības un NVO jautājumos (skat. pielikums Nr.3). Intervijas laikā tika uzdoti 10 jautājumi ar mērķi noskaidrot esošo sadarbību un formas ar nevalstiskajām organizācijām, kā arī pašvaldības redzējumu tālākai NVO sektora attīstībai ilgtermiņā.

JĒKABPILS NOVADA NVO SEKTORS PĒC LURSOFT DATIEM

Pēc LURSOFT datiem 2021. gadā Jēkabpils novadā bija reģistrētas 303 biedrības un nodibinājumi. 9 NVO tika reģistrētas laika posmā no 01.01.2021-31.12.2021. Tāpat šajā laika posmā neviena no NVO neatradās likvidācijas procesā. Kopējais skaits uz gada beigām liecina, ka 2020. gadā bija 294 NVO ($303 - 9 = 294$). Tas liecina par mierīgu izaugsmi bez organizatoriskām problēmām šajā periodā. 2021. gadā, kas ir arī pirmais gads pēc administratīvi teritoriālās reformas, Jēkabpils novadā tika reģistrētas 9 jaunas biedrības un nodibinājumi. Tajā pašā laikā neviena organizācija netika likvidēta, kas liecina par stabilu un salīdzinoši mierīgu sektora attīstību. Kopējais NVO skaits uz gada beigām sasniedza 303, kas nozīmē, ka reformas gads nav radījis satricinājumus nevalstiskajam sektoram.

2022.gadā tika reģistrētas vēl 8 jaunas NVO, kamēr 2 organizācijas sāka likvidācijas procesu. Gada beigās kopējais NVO skaits pieauga līdz 309 NVO. Šī gada dati norāda uz nelielu, bet pozitīvu izaugsmi, kā arī uz pirmo nelielo aktivitāti likvidāciju jomā, kas varētu būt saistīta ar strukturālām pārmaiņām pēc reformas vai iekšējām organizatoriskām problēmām daļā no organizācijām.

2023.gads iezīmējas kā visaktīvākais pētījuma periodā: tika reģistrētas 14 jaunas organizācijas – lielākais skaits visā analizētajā periodā. Tajā pašā laikā tika likvidētas tikai 3 NVO. Kopējais organizāciju skaits pieauga līdz 320. Šis gads iespējams atspoguļo atjaunotu sabiedrības interesi un iesaisti, iespējams, arī pateicoties dažādiem atbalsta instrumentiem vai vietējo kopienu aktivizēšanai.

2024.gadā jaunu reģistrēto NVO skaits bija 9 – līdzīgi kā 2021. gadā, taču likvidācijā atradās 7 organizācijas, kas ir lielākais likvidāciju skaits visā periodā. Neskatoties uz šo rādītāju, kopējais NVO skaits tomēr saglabājās augošs, sasniedzot 322 organizācijas uz gada beigām. Tas norāda uz zināmu strukturālu pārkārtošanos – daļa organizāciju, iespējams, beidza darbību, vienlaikus vietā nāk jaunas.

Savukārt līdz 2025. gada 16. maijam Jēkabpils novadā reģistrētas jau 9 jaunas NVO, kamēr tikai viena organizācija tika likvidēta. Šāda attiecība starp jaunreģistrētajām un

likvidētajām NVO ļauj runāt par optimistisku tendenci un iespējamu jaunu attīstības vilni. Kopējais organizāciju skaits sasniedzis 330 NVO, kas ir līdz šim augstākais rādītājs novadā.

Gads/periods	Reģistrētas	Likvidētas	Jaundibinātas NVO	Kopā gada beigās
2021	9	0	+9	303
2022	8	2	+8	309
2023	14	3	+14	320
2024	9	7	+9	322
2025 (16.05)	9	1	+9	330

1. tabula. Biedrību un nodibinājumu skaits no 2021.-2025. gadam.

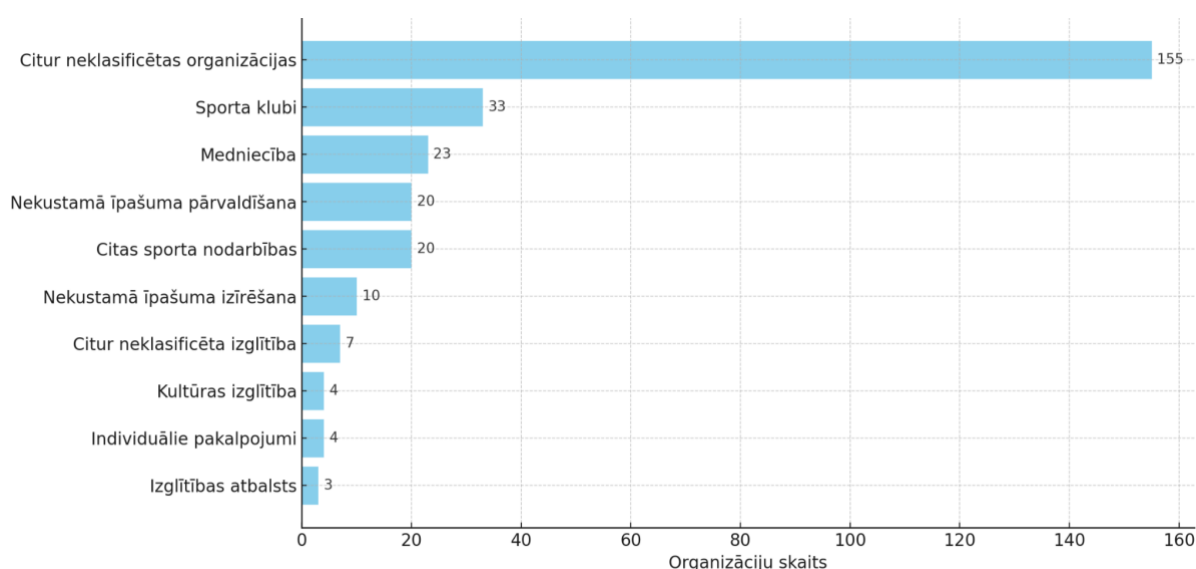
Analizējot datus var secināt, ka kopējais biedrību/nodibinājumu skaits 5 gados palielinājies no 303 uz 330 (pieaugums par 27 NVO). 2023. gadā ir redzams lielākais NVO pieaugums (+11) un 2025. gada pirmajos 4,5 mēnešos jau + 9 NVO. Ja 2025. gada tendence saglabāsies, gada beigās varētu būt pat +20 vai vairāk. 2024. gads izcēlās ar lielu likvidāciju skaitu 7 NVO, kas ir gandrīz tikpat daudz kā reģistrēto - 9 NVO. Tas signalizē par iespējamu ilgtspējas problēmu, iespējami stingrāku uzraudzību vai pārmaiņām regulējumā attiecībā uz NVO. 2022. gadā ir novērojams salīdzinoši zemākais jaundibināto NVO pieaugums 6 NVO, tas norāda uz iespējamu stagnāciju tajā laikā, kas varētu būt saistīta ar pandēmijas vai ekonomiskiem faktoriem. Tomēr kopumā biedrību un nodibinājumu sektors aug.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss Jēkabpils novadā

Pētījuma laikā tika apzinātas tās nevalstiskās organizācijas, kurām piešķirts sabiedriskā labuma organizācijas statuss. Uz 2025. gada 16. maiju šāds statuss ir 27 organizācijām, kas darbojas Jēkabpils novada teritorijā t.i., 8,2 % no visām reģistrētajām NVO. Sabiedriskā labuma statuss liecina par organizācijas atzītu ieguldījumu sabiedrības labā un nodrošina noteiktas priekšrocības, piemēram, nodokļu atlaides ziedotājiem. Tādējādi šis rādītājs ir būtisks ne tikai NVO aktivitātes, bet arī to sabiedriskā nozīmīguma novērtēšanai. Salīdzinot ar kopējo reģistrēto NVO skaitu novadā, redzams, ka sabiedriskā labuma statuss piešķirts noteiktai, salīdzinoši aktīvākai un sabiedriski redzamākai daļai no visām organizācijām. Tas arī apliecina,

ka novadā pastāv būtiska NVO daļa, kas darbojas sabiedriski nozīmīgās jomās – labdarībā, sociālajā atbalstā, izglītībā, kultūrā un citur.

Balstoties uz 2024. gadā pieņemtajiem Ministru kabineta noteikumiem Nr. 398 “Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi” biedrībām ir jānorāda sava darbības joma, kas visprecīzāk raksturo organizācijas kopējo mērķi (“Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi”). Pēc LURSOFT datiem Jēkabpils novadā uz 2024. gada 31.decembri ir 322 NVO, kas pārstāv 33 dažādas darbības jomās pēc NACE (saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija). Pētījuma ietvaros tika apkopotas 10 visvairāk pārstāvētās darbības jomas NVO vidū.

1. attēls. Top 10 NVO darbības jomas Jēkabpils novadā līdz 2024.gadam.

Balstoties uz diagrammā atspoguļotajiem datiem var secināt, ka "Citur neklasificētu organizāciju darbība" (NACE 94.99) – 155 organizācijas jeb gandrīz puse no visām reģistrētajām NVO. Šī kategorija ir vispārīga un aptver organizācijas, kas neietilpst citās, konkrētāk definētās klasifikācijās, un liecina par plašu, dažādu mērķu un iniciatīvu spektru. Ļoti plašs NVO skaits pārstāv sporta nozari – kopā 53 NVO. Sporta klubu darbība (NACE 93.12 – 33 NVO) un citas sporta nodarbības (NACE 93.19 – 20 NVO) liecina par izteiktu sportisko aktivitāšu klātbūtni Jēkabpils novadā. Tas parāda, ka sportam ir liela loma sabiedrības iesaistē, veselības veicināšanā un jauniešu nodarbināšanā ārpus formālās izglītības. Sporta NVO bieži ir arī ciešā sadarbībā ar pašvaldību, organizējot vietējos pasākumus un sporta sacensības. Tāpat liels skaits NVO darbojas dabas un vides jomās – 34 NVO.

Medniecības organizācijas (NACE 01.70 – 23 NVO) un augkopības papilddarbību pārstāvji (NACE 01.61 – 11 NVO) atspoguļo spēcīgu saikni ar lauku vidi, dabu un

tradicionālajām nodarbēm. Šīs NVO nereti nodarbojas ar medību saimniecību, bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu un lauku kultūrvides saglabāšanu. Kopā 30 NVO darbojas nekustamā īpašuma pārvaldības jomā – 20 ar pārvaldīšanu par atlīdzību (NACE 68.32) un 10 ar īpašuma izīrēšanu (NACE 68.20). Šāda koncentrācija var norādīt uz daudzdzīvokļu ēku apsaimniekošanas kooperatīviem vai kopienas telpu pārvaldības formām, kur juridiski darbojas biedrības vai nodibinājumi. Izglītības un kultūras jomā darbojas vismaz 14 NVO. Kultūras izglītību (NACE 85.52 – 4 NVO), citur neklasificētu izglītību (NACE 85.59 – 7 NVO) un izglītības atbalsta pakalpojumus (NACE 85.60 – 3 NVO) pārstāv mazākas, taču būtiskas iniciatīvas. Tās veicina sabiedrības izglītošanu, kultūras tradīciju saglabāšanu un neformālās izglītības iespējas, īpaši lauku teritorijās. NVO darbības jomu analīze Jēkabpils novadā ļauj secināt, ka lielākā daļa organizāciju ir plaša profila vai vispārīgas, kas var apgrūtināt stratēģisku atbalstu un resursu sadali no pašvaldības puses, jo NVO nav skaidri definējušas savu darbības jomu. Sporta un lauku vides jomas ir sevišķi aktīvas, atspoguļojot vietējo iedzīvotāju intereses, dzīvesveidu un sabiedrisko iniciatīvu galvenos virzienus. Ir potenciāls specializācijas un pārklasificēšanas attīstībai, kas palīdzētu veidot pārskatāmāku un efektīvāku NVO sadarbības tīklu ar pašvaldību un starp organizācijām pašām.

APTAUJAS ANKETAS PAR NVO LOMU JĒKABPILS NOVADĀ REZULTĀTI

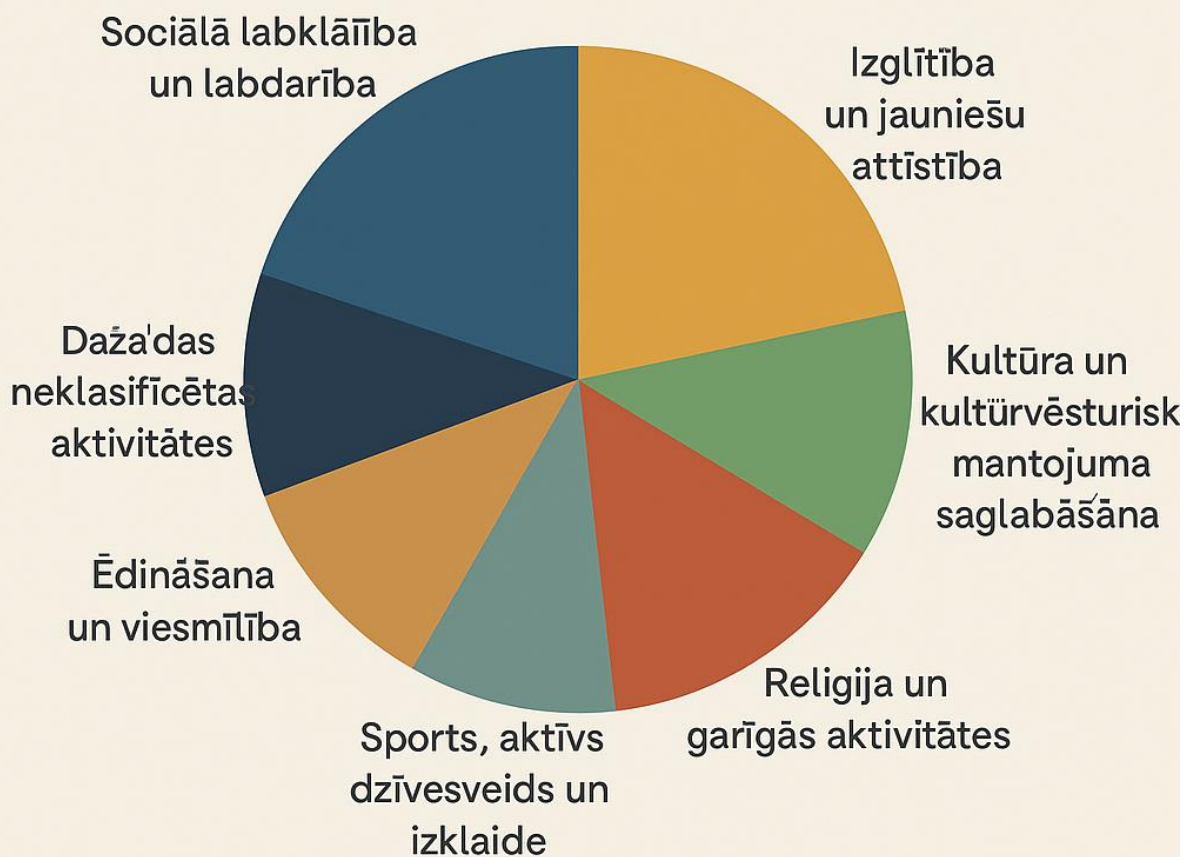
Aptaujas anketas “Aptaujas anketa par NVO sektora lomu Jēkabpils novadā” mērķis bija iegūt ieskatu par NVO sektora pieredzi un vajadzībām sadarbībā ar pašvaldību, kā arī izvērtēt sabiedrības līdzdalību un identificēt galvenos izaicinājumus šajā procesā.

Aptaujas anketā piedalījās 20 Jēkabpils novada biedrību pārstāvju, kas sniedza atbildes un redzējumu uz aptaujas anketas jautājumiem. Anketa tika vērsta uz to, lai noskaidrotu, kā NVO vērtē esošo sadarbību ar pašvaldībām. Uzzinātu, kādas problēmas un šķēršļi traucē efektīvai sadarbībai. Apzinātu, cik lielā mērā sabiedrība ir iesaistīta NVO darbā un lēmumu pieņemšanā. Fiksētu ieteikumus un komentārus, lai uzlabotu sadarbības mehānismus. Apzinātu NVO darbības jomas, resursus, attīstības plānus un finansējuma struktūru. Aptaujas anketa kā viena no pētījuma metodēm tika izraudzīta, vairāku iemeslu dēļ: tā spēj nodrošināt lielāku anonimitāti, kas var veicināt atklātākas un godīgākas atbildes, kā arī aptaujas anketu var aizpildīt ātrāk un tās var nosūtīt plašākam dalībnieku lokam, līdz ar to tā nodrošina ātrāku datu analīzi.

Aptaujā piedalījās 20 biedrības no dažādam Jēkabpils novada teritorijām. Aptaujas anketā piedalījās respondenti no Variešu, Salas, Dignājas pagastiem, kā arī Jēkabpils pilsētas. Visvairāk respondentu pārstāvēja Jēkabpils novada pilsētu - 10 dalībnieki (50%). Viens no aptaujas dalībniekiem nevēlējās norādīt organizācijas darbības teritoriju.

Analizējot datus par nevalstisko organizāciju iedalījums pa darbības jomām, var secināt, ka aptaujā ir piedalījušās organizācijas, kas pārstāv šādas jomas - Sociālā labklājība un labdarība, Izglītība un jauniešu attīstība, Kultūra un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, Reliģija, Sports, Aktīvs dzīvesveids, Ēdināšana un viesmīlība, Tūrisms un izklaide, Dažādas neklasificētas aktivitātes. Tas ļauj secināt, ka aptaujas respondentu loks aptver plašu darbības jomu spektru — no sociālās labklājības un izglītības līdz kultūrai, sportam un reliģijai. Tas norāda uz sabiedrības dažādām vajadzībām un to, ka organizācijas mēģina reaģēt uz tām visaptveroši. Lielākā daļa respondentu darbojas jomās, kas saistītas ar sociālo palīdzību, labdarību, tiesību aizsardzību un rehabilitāciju. Tas atspoguļo sabiedrības vajadzības pēc atbalsta un palīdzības, īpaši neaizsargātajām grupām. Vairākas organizācijas aptver tādas jomas kā jauniešu līdzdalības veicināšana, izglītības pasākumi un aktīva dzīvesveida popularizēšana. Šīs NVO iegulda resursus ilgtermiņa sabiedrības attīstībā un jaunās paaudzes iesaistē. Daži respondenti īpaši uzsver kultūrvēsturiskā mantojuma, folkloras un etnisko tradīciju saglabāšanu. Tas liecina par starpkultūru līdzāspastāvēšanu un interesi saglabāt kultūras daudzveidību Jēkabpils novadā. Vairākas organizācijas darbojas sporta un veselīga dzīvesveida jomās, rīkojot sacensības un popularizējot aktīvu dzīvesveidu. Tas norāda uz NVO nozīmi ne tikai sociālajā, bet arī sabiedrības veselības jomā.

Darbības jomas

2. attēls. Aptaujas anketas respondentu iedalījums pa darbības jomām.

Analizējot atbildes par organizāciju attīstības plāniem var secināt, ka šie plāni kopumā demonstrē visu biedrību apņēmību turpināt attīstību, stiprināt kopienu un veicināt sociālo labklājību. Biedrību pārstāvji norāda, ka turpmākie organizāciju attīstības mērķi ir vērsti uz dažādām nozarēm, kas ir būtiski svarīgas ne tikai NVO sektora attīstībai, bet arī visa Jēkabpils novada attīstībai. Organizācijas ir apņēmības pilnas attīstīties. Visas biedrības pauž skaidru vēlmi turpināt savu darbību un attīstību, apliecinot ilgtermiņa ieceres un stratēģisko redzējumu. Attīstības mērķi ir daudzpusīgi un sabiedrībai nozīmīgi. Organizācijas plāno darboties dažādās nozarēs: darbs ar jauniešiem, izglītības kvalitātes veicināšana, NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana, pilsoniskās sabiedrības attīstība. Tas liecina par vēlmi veicināt visaptverošu attīstību ne tikai NVO sektorā, bet arī plašākā – Jēkabpils novada – kontekstā. Liels uzsvars

uz sabiedrības saliedētību un kopienas attīstību. Tiek plānoti kultūras pasākumi un kopienas saliedēšanas aktivitātes.

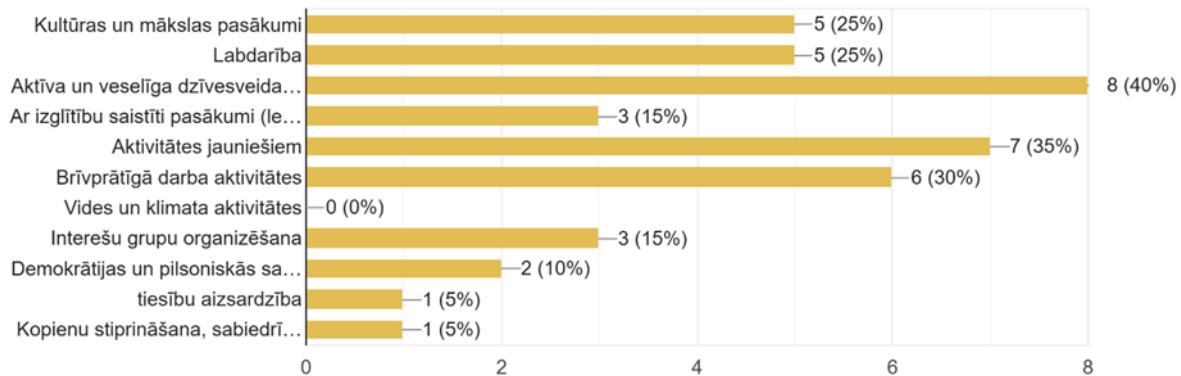
Tiek uzsvērtā nepieciešamība stiprināt savstarpējās attiecības, tai skaitā arī reliģiskās kopienas ietvaros (draudzes locekļu skaita palielināšana). Mērķtiecīgi strādāt pie resursu piesaistes. Biedrības plāno palielināt biedru skaitu un finansējumu, kas norāda uz ilgtspējīgas izaugsmes nodrošināšanu. Sociālā labklājība un veselība kā prioritāte. Tiek uzsvērtā vēlme: veicināt veselīgu dzīvesveidu, sekmēt sociālo labklājību, kas liecina par rūpēm par iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Iekļaujošas un tolerantas sabiedrības veidošana. Tiek akcentēta multikulturāla sadarbība, tolerances un sapratnes veicināšana starp dažādām etniskajām grupām.

Organizāciju attīstības plāni liecina par sistemātisku, uz sabiedrības vajadzībām vērstu pieeju. Tie iekļauj dažādus aspektus – no jauniešu līdz sabiedrības veselības jautājumiem –, un atspoguļo vēlmi ne tikai augt kā organizācijām, bet arī sniegt būtisku ieguldījumu visa novada ilgtspējīgā attīstībā un saliedētībā.

Aptaujas dati par organizāciju darbības virzieniem rāda, ka NVO sektorā dominē praktiskas, sabiedrībai redzamas un tieši ietekmējošas aktivitātes – veselība, jaunieši, labdarība un kultūra. Mazāka uzmanība tiek pievērsta stratēģiskām un strukturālām tēmām, piemēram, tiesību aizsardzībai, videi vai demokrātijas stiprināšanai. Galvenie secinājumi par NVO darbības virzieniem vēsta, ka lielākais uzsvars tiek vērsts uz darbu ar jauniešiem - 7 organizācijas (35%) un veselīga dzīvesveida veicināšanu novadā - 8 organizācijas (40%). Šie virzieni ir visbiežāk minētie, norādot uz NVO būtisku lomu jaunatnes attīstībā un sabiedrības veselības veicināšanā. Būtiska ir arī brīvprātīgā darba veicināšana. Brīvprātīgā darba aktivitātes – 6 organizācijas (30%). Tas liecina, ka NVO ne tikai nodrošina pakalpojumus, bet arī veicina sabiedrības līdzdalību. Tāpat bieži pārstāvēts virziens ir - kultūra un labdarība. Kultūras un mākslas pasākumi – 5 organizācijas (25%), labdarība – 5 organizācijas (25%). Savukārt vismazāk pārstāvēti virzieni ir – pilsoniskās, vides un tiesību aizsardzība. Demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības veicināšana – 2 organizācijas (10%). Tiesību aizsardzība, kopienu stiprināšana, interešu grupu organizēšana – katrā 1 organizācija (5%). Vides un klimata aktivitātes – 0 organizācijas. Šī tendence liecina, ka vides un pilsoniskie jautājumi šobrīd ir mazāk aktīvi vai margināli konkrētajā NVO kopienā, iespējams – resursu vai intereses trūkuma dēļ.

2.2. Kādas ir jūsu organizācijas galvenie darbības virzieni ? (Ir iespējami vairāki atbilžu varianti)

20 atbildes

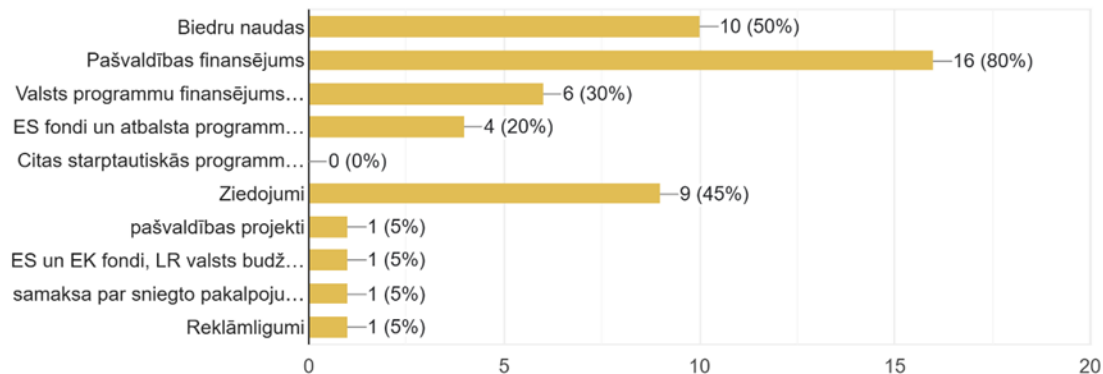
3. attēls. Aptaujas anketas respondentu iedalījums pēc to darbības virzieniem.

Balstoties uz attēlā redzamajiem aptaujas rezultātiem par jautājumu „Norādiet galvenos avotus, no kuriem organizācija piesaista finansējumu” (20 atbildes, iespējami vairāki varianti), var izdarīt šādus secinājumus par finansējuma piesaistes tendencēm NVO sektorā.

Dominējošais finansējuma avots – pašvaldību atbalsts. Pašvaldības finansējums ir galvenais avots 16 organizācijām (80%). Tas norāda uz ļoti lielu atkarību no pašvaldību līdzekļiem un ciešu sadarbību ar vietējo varu. Biedru naudas kā pašfinansēšanās veids. Biedru naudas minētas 10 organizācijām (50%). Šī atbilde liecina, ka daudzas NVO praktizē iekšēju finanšu modeli, kur biedri aktīvi piedalās organizācijas uzturēšanā. Ziedojumi – 9 organizācijām (45%). Ziedojumi joprojām ir būtisks finansējuma avots, taču tiem uzticas mazāk nekā pašvaldību finansējumam. Valsts un ES programmas – valsts programmu finansējums – 6 organizācijām (30%). ES fondi un atbalsta programmas – 4 organizācijām (20%). Tas ļauj secināt, ka šī daļa NVO spēj piesaistīt projektu finansējumu no lielākiem fondiem, bet kopumā tas nav dominējošs finansējuma veids. Citas iespējas tiek izmantotas ļoti reti. Tikai 1 organizācija (5%) minējusi šādus avotus: Pašvaldības projekti, ES un EK fondi, LR valsts budžets, Samaksa par sniegto pakalpojumu, Reklāmas līgumi. 0 organizāciju (0%) izmanto citas starptautiskas programmas. Rezumējot var secināt, ka lielākā daļa NVO ir stipri atkarīgas no pašvaldību finansējuma un biedru aktivitātes. Ziedojumi un valsts atbalsts ir papildinoši avoti, bet ES vai starptautiskie fondi tiek izmantoti reti. Organizācijām būtu lietderīgi diversificēt finansējuma avotus, lai samazinātu atkarību no viena finansētāja un palielinātu noturību.

2.3. Norādiet galvenos avotus no kuriem organizācija piesaista finansējumu? (Ir iespējami vairāki atbilžu varianti)

20 atbildes

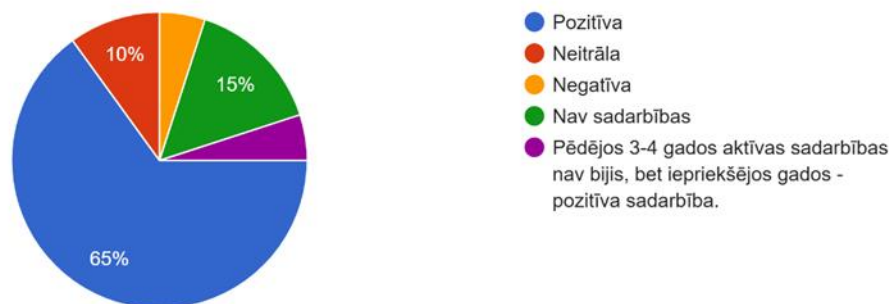
4. attēls. Galvenie organizāciju finansējuma ieguves avoti.

Viena no aptaujas anketas būtiskākajām sadaļām bija vērsta uz NVO un pašvaldības savstarpējo sadarbību, kas sniedz plašāku priekšstatu par sadarbības efektivitāti, tās formām un iespējamiem šķēršļiem. Šīs sadaļas atbildes palīdzēja izprast, kā abas puses uztver savstarpējo mijiedarbību, kā arī atklāja labās prakses piemērus un jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi. Tāpat tika izvērtēta sadarbības ietekme uz vietējās sabiedrības attīstību, kas ir būtiski ilgtspējīgas kopienas veidošanai.

Analizējot atbildes uz jautājumu par organizāciju sadarbību ar pašvaldību var secināt, ka lielākā daļa 13 respondenti (65%) NVO uzskata sadarbību ar pašvaldību par pozitīvu. Tas norāda uz labu savstarpējo komunikāciju, sadarbības mehānismiem. Neitrāla attieksme – 3 (15%), kas norāda, ka daļa organizāciju nav piedzīvojušas īpaši izteiktu pozitīvu vai negatīvu pieredzi. Tas var liecināt vai nu par minimālu sadarbību, vai arī par to, ka tā nav bijusi īpaši nozīmīga organizācijas darbībā. Negatīva sadarbība – 2 (10%). Neliels, tomēr būtisks skaits organizāciju vērtē sadarbību negatīvi. Tas varētu norādīt uz komunikācijas trūkumu, birokrātiju vai uzticības problēmām pašvaldībai. Nav sadarbības – 1 (5%). Ir organizācijas, kurām nav bijusi nekāda sadarbība ar pašvaldību. Tas var būt saistīts ar specifisku darbības jomu, ģeogrāfisku izolāciju vai pašvaldības neatsaucību u.c. faktoriem. Iepriekš pozitīva, bet pēdējos 3–4 gados nav sadarbības – 1 (5%). Šis gadījums norāda uz potenciāli zudušu sadarbību, iespējams, mainoties prioritātēm vai pašvaldības struktūrām. Rezumējot var secināt, ka kopumā sadarbība tiek vērtēta kā veiksmīga – 65% pozitīvo atbilžu ir nozīmīgs rādītājs. Tomēr pastāv potenciāls uzlabojumiem, ņemot vērā, ka 35% atbilžu ir neitrālas, negatīvas vai liecina par sadarbības trūkumu.

3.1. Novērtējiet Jūsu organizācijas sadarbību ar pašvaldību ?

20 atbildes

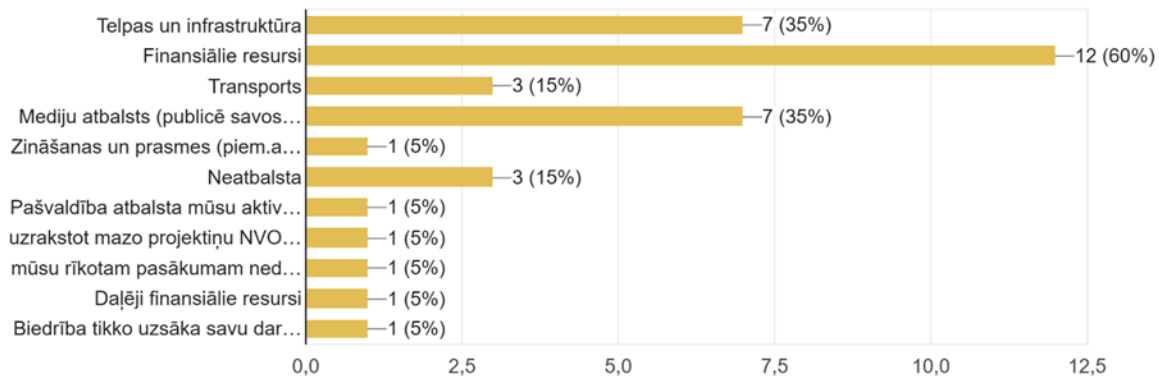
5. attēls. Organizāciju vērtējums par sadarbību ar pašvaldību.

NVO pārstāv noteiktas sabiedrības grupas, bieži vien risinot specifiskas problēmas. Izprotot, kā pašvaldība atbalsta organizācijas, var novērtēt atbalsta formas un trūkumus, iespējams pilnveidot sadarbības mehānismus, identificēt jomas, kur nepieciešami uzlabojumi, un veidot ciešāku dialogu starp NVO un pašvaldību.

Uz jautājumu “Vai pašvaldība atbalsta Jūsu organizāciju kādā no zemāk minētajiem veidiem?” visbiežāk minētais atbalsta veids ir - finansiālie resursi – 12 (60%), kas norāda, ka vairāk nekā pusei NVO ir pieejams finansiāls atbalsts no pašvaldības, piemēram, granti, līdzfinansējums vai dotācijas projektiem. Tas apliecina, ka pašvaldības ir finansiāli iesaistītas pilsoniskās sabiedrības stiprināšanā. Trešdaļa organizāciju jeb 7 (35%) organizāciju saņem atbalstu telpu nodrošināšanā, kas ir būtiski, īpaši mazbudžeta NVO darbībai. Šāds atbalsts var ietvert bezmaksas vai samazinātas nomas maksas par telpām, piekļuvi sabiedriskām ēkām u.c. Tāpat 7 (35%) no respondentiem norāda, ka pašvaldības arī palīdz veicināt NVO atpazīstamību sabiedrībā, nodrošinot iespēju publicēt informāciju pašvaldības medijos, mājaslapā vai sociālajos tīklos. Daļa NVO 3 (15%) izmanto pašvaldības atbalstu pārvietošanās vajadzībām, iespējams, pasākumu vai dalībnieku loģistikai. Vairākām organizācijām 3 (15%) nav bijis nekāds atbalsts no pašvaldības puses, kas var norādīt uz sadarbības trūkumu vai informācijas neesamību par pieejamajiem atbalsta mehānismiem. Tāpat ļoti neliels skaits 1 (5%) organizāciju saņemis izglītojošu vai profesionālu atbalstu, piemēram, apmācības, seminārus. Tāpat 5% respondentu sniedza individuālus komentārus vai uzsvēra specifiskus gadījumus, kā pašvaldība ir atbalstījusi konkrētas organizācijas, piemēram, projektu rakstīšanā u.c.

3.2. Vai pašvaldība atbalsta Jūsu organizāciju kādā no zemāk minētajiem veidiem? Lūdzu norādīt atbilstošos. (Iespējams atzīmēt vairākas atbildes).

20 atbildes

6. attēls. Pašvaldības atbalsta sniegšanas veidi NVO..

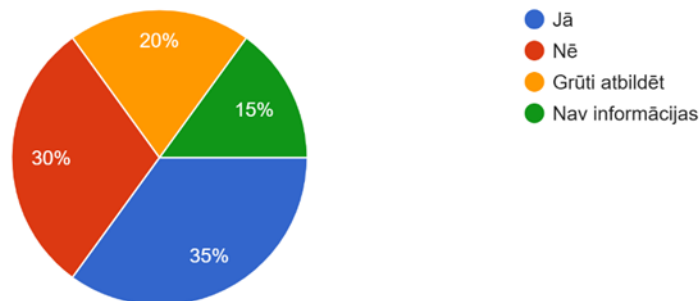
Kopumā var secināt, ka pašvaldības atbalsts NVO ir visbiežāk finansiāls un praktisks, tostarp telpas un informācijas izplatīšana. Mazāks uzsvars tiek likts uz izglītojošu vai kapacitātes celšanas atbalstu, kas var būt attīstāma joma. Pastāv organizācijas, kuras neatbalsta vai neatbalsta pietiekami, tādēļ nepieciešams uzlabot pašvaldības informēšanas aprites sistēmu vai funkciju par pieejamo atbalstu un stiprināt abu pušu savstarpējo komunikāciju.

Aplūkojot jautājumu "Vai Jums ir atbalsta persona pašvaldībā, ar kuru sazinoties varat risināt savas biedrības aktuālos jautājumus, problēmas un izaicinājumus?", ir iespējams izdarīt sekojošu analīzi. Tikai aptuveni trešdaļa respondentu - 7 (35%) norāda, ka viņiem ir konkrēta kontaktpersona pašvaldībā. Tas ir pozitīvs signāls, tomēr kopumā norāda uz ierobežotu personīgā atbalsta pieejamību. Gandrīz tikpat daudz - 6 (30%) NVO apgalvo, ka šāda persona nav pieejama, kas apgrūtina saziņu un sadarbību ar pašvaldību. Tas var radīt sajūtu, ka NVO nav prioritāte vietējā pārvaldē. Piektādaļai respondentu - 4 (20%) nav zināšanu par to, vai šāda kontaktpersona eksistē, kas liecina par komunikācijas trūkumu pašvaldības pusē vai arī nepietiekamu informācijas izplatīšanu. Rezumējot var secināt, ka saziņas kanāli nav pietiekami skaidri strukturēti. Tikai 1/3 respondentu zina, pie kā vērsties ar jautājumiem un problēmām. Pastāv būtisks informācijas vakuums. 35% sniedza atbildes ("Nav informācijas" un "Grūti atbildēt"), kas norāda uz to, ka pašvaldībai būtu nepieciešams skaidri norādīt atbildīgo personu vai koordinatoru NVO jautājumos.

Nepieciešama mērķtiecīga sadarbības struktūra, piemēram, ieviest NVO kontaktpersonas pašvaldībās, lai stiprinātu savstarpējo uzticību un veicinātu līdzdalību.

3.3. Vai Jums ir atbalsta persona pašvaldībā, ar kuru sazinoties varat risināt savas biedrības aktuālos jautājumus, problēmas un izaicinājumus ?

20 atbildes

7. attēls. Organizāciju vērtējums par pašvaldības atbalsta personu NVO jautājumos.

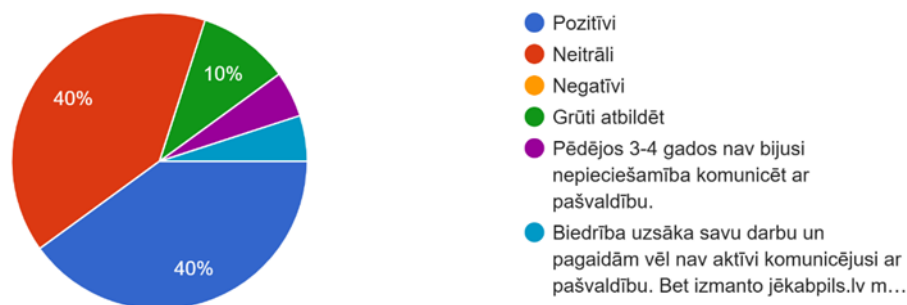
Viens no būtiskākajiem jautājumiem NVO pārstāvjiem bija saistīts ar respondentu viedokli par pašvaldības iesaisti NVO sektora darbības veicināšanā. Organizāciju vērtējums sniedz tiešu ieskatu sadarbības efektivitātē – vai pašvaldība ir atvērta, atsaucīga, atbalstoša, vai arī NVO jūtas ignorētas vai nesadzirdētas. Atbilžu dati norāda, ka vairāk nekā puse respondentu - 11 (55%) atzīst, ka pašvaldība aktīvi iesaistās NVO sektora attīstībā. Tas liecina par pozitīvu vērtējumu sadarbībai, atbalsta pieejamībai un iespējams arī NVO draudzīgai attieksmei no pašvaldības puses. Trešdaļa respondentu - 6 (30%) norāda, ka pašvaldības iesaiste nav ne īpaši pozitīva, ne negatīva. Šāda nostāja var signalizēt par pasīvu iesaisti, formālu atbalstu bez būtiska ieguldījuma vai arī par zemu redzamību sadarbībā. Neliela daļa - 2 (10%) vērtē pašvaldības iesaisti kā nepietiekamu vai neefektīvu. Šī grupa iespējams bija saskārusies ar birokrātiju, komunikācijas trūkumu vai neatsaucību. Neskatoties uz to, ka kopējais vērtējums ir pārsvarā pozitīvs, tomēr viennozīmīgas aktivitātes vai stratēģijas trūkums rada neitrālu un pat negatīvu uztveri gandrīz pusei respondentu (45%). Neitrālie vērtējumi ir signāls par nepieciešamību uzlabot sadarbības kvalitāti, komunikācijas efektivitāti un redzamību. Pašvaldībām būtu vērts aktīvāk komunicēt un parādīt savu lomu NVO sektora stiprināšanā – gan ar praktisku atbalstu, gan iesaisti lēmumu pieņemšanā un līdzdalības veicināšanā.

Lai noskaidrotu, kā NVO vērtē komunikāciju ar pašvaldību, tika uzdots jautājums: “Kā jūs novērtējat komunikāciju ar pašvaldību?” Atbildes ļauj secināt, ka lielākā daļa NVO organizāciju komunikāciju ar pašvaldību vērtē pozitīvi - 8 respondenti (40%) vai neitrāli - 8 respondenti (40%), uzsverot komunikācijas korektumu, laicīgumu un pieejamību. Tomēr neliela daļa norāda uz ierobežotu pašvaldības ieinteresētību komunikācijas jautājumos vai sadarbības trūkumu, īpaši attiecībā uz jaunākajām biedrībām. Tas liecina, ka komunikācijas

sistēma kopumā funkcionē, tomēr ir nepieciešami uzlabojumi – īpaši attiecībā uz proaktīvu sadarbību un savlaicīgu interesi par biedrību aktivitātēm.

3.7. Kā jūs novērtējat komunikāciju ar pašvaldību ? (cik ātri ir pieņemti iesniegumi, vai noteiktajā laikā tiek atbildēts uz vēstulēm u.c.veida komunikācijas novērtējums).

20 atbildes

8. attēls. Organizāciju vērtējums komunikācijā ar pašvaldību.

Viena no aptaujas anketas būtiskākajām sadaļām bija saistīta ar jautājumiem par NVO lomu sabiedrībā un pašvaldībā, jo atbildes uz šiem jautājumiem palīdz izprast šo organizāciju ieguldījumu, vajadzības un potenciālu. Analizējot respondentu atbildes uz jautājumu: “Kāda, jūsaprāt, ir NVO loma pašvaldībā?”, tās visas tika segmentētas četrās grupās, uzsverot galvenos NVO lomas aspektus pašvaldībā: Sabiedrības interešu pārstāvēšana - vairāki respondenti uzsver, ka NVO ir nozīmīgas iedzīvotāju interešu aizstāvība, īpaši dažādu sabiedrības grupu lokā (jaunieši, seniori, sociālā riska grupas). Tās darbojas kā “pašvaldības labā roka” vai “sabiedrības balss”, kas palīdz apzināt un risināt vietējās kopienas problēmas. Partneris lēmumu pieņemšanas procesos - NVO potenciāli var ietekmēt pašvaldības lēmumus, taču daļa respondentu uzskata, ka to iesaiste vēl ir nepietiekama. Tiek uzsvērta nepieciešamība uzlabot līdzdalību politikas veidošanā un stiprināt iedzīvotāju iesaistes mehānismus. Projektu realizācija un finansējuma piesaiste - NVO spēj piesaistīt ārējo finansējumu un īstenot projektus, kas paplašina pašvaldības iespējas atbalstīt iedzīvotājus.

Sabiedrības izglītošana un saliedēšana - tiek izcelta loma iedzīvotāju izglītošanā, informēšanā un sabiedrības saliedēšanā, tostarp arī caur brīvprātīgo darbu. NVO darbojas kā aktivitāšu, diskusiju un līdzdalības katalizators.

Lielākā daļa respondentu NVO uzskata par būtisku sabiedrības balstu pašvaldībai, kas pārstāv sabiedrību un tās intereses, vajadzības, palīdz risināt vietējās problēmas, raksta un īsteno projektus. Tomēr, daži respondenti norāda uz ierobežotu pašvaldības ieinteresētību NVO darbībā, nesadarbošanos, NVO viedokļa neņemšanu vērā. Respondenti uzsver, ka NVO

nozīme ir liela, bet ne vienmēr tā tiek atzīta praksē. Aptaujas anketas dalībnieki uzsver, ka vajadzīga ciešāka, strukturētāka sadarbība ar pašvaldību, lai pilnībā izmantotu visu NVO potenciālu.

Pamatojoties uz jautājumu “Kādi, jūsprāt, ir galvenie izaicinājumi sadarbībā ar pašvaldību?” un saņemtajām atbildēm, var izdalīt šādus galvenos izaicinājumus un problēmpunktus, ar kuriem NVO saskaras sadarbībā ar pašvaldību. Viena no galvenajām problēmām, ko uzsvēra respondenti ir finansiālā atbalsta problēmas. Nepietiekams finansējums NVO sektoram, vai tā trūkums vairākas reizes minēts kā būtisks šķērslis. Neskaidri vai negodīgi sadalīts finansējums, priekšroka tiek dota redzamākām NVO, mazāk atpazīstamās paliek ārpus sadales.

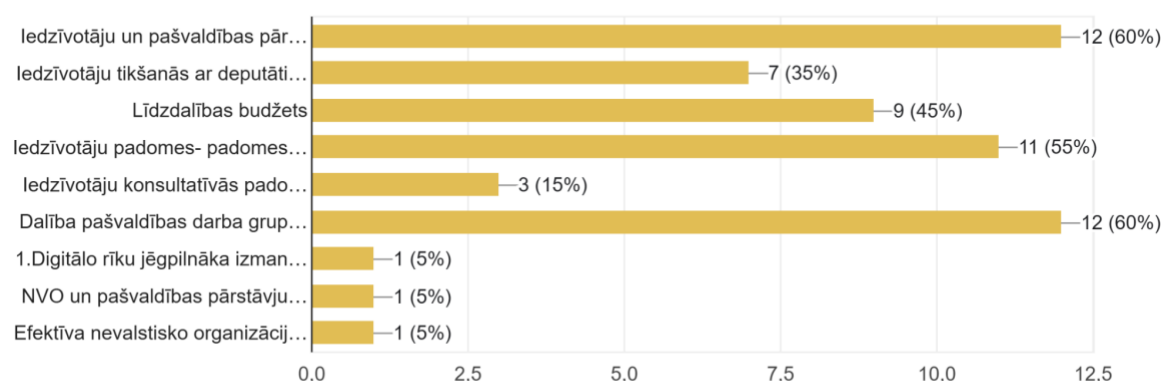
Trūkst caurspīdīguma budžeta sadalē – netiek saprasts, kā un kāpēc tiek atbalstītas konkrētas organizācijas. Informācijas un komunikācijas trūkums, jo nav vienotas informācijas sniegšanas sistēmas, oficiālā mājaslapa ir nepārskatāma, kas apgrūtina informācijas iegūšanu. Nepietiekama komunikācija – deputāti aizņemti, neizskata NVO priekšlikumus; nav mehānisma regulārai saziņai ar visām NVO. Politiskās ieinteresētības un atbalsta trūkums. NVO darbība dažkārt tiek ignorēta vai uztverta formāli – pašvaldība reaģē tikai uz aktīvākām, lielākām biedrībām. Deputātu mazā ieinteresētība sabiedriskajā sektorā vai konkrētu grupu vajadzībās (piem., jauniešu). Birokrātija un sarežģīti procesi, kas saistīti ar dokumentu sagatavošana atbilstoši normatīviem ir sarežģīta un laikietilpīga. Lēmumu pieņemšanas procesi ir lēni, nepārskatāmi un birokrātiski. Sadarbības kvalitāte un līdzvērtīgums, vairāki respondenti piemin, ka nav izjutuši partnerības sajūtu vai līdzvērtīgu sadarbību. NVO un pašvaldībai nav kopīgas vīzijas. Subsidiaritātes un lēmumu ietekmes jautājumi, kas saistīti ar nepietiekamu deleģēto funkciju apjomu NVO. Trūkst mehānisma NVO ietekmei lēmumu pieņemšanas vai politikas veidošanā. Problēmas ar kādas vienas NVO dominanci, kas ierobežo citu organizāciju iespējas darboties līdzvērtīgi. Bet tomēr, lai šī sadarbība būtu veiksmīgāka, respondenti ierosina izveidot labāku informācijas aprites sistēmu, nodrošināt līdzvērtīgu attieksmi pret visām NVO, kā arī attīstīt strukturētu un pārskatāmu atbalsta mehānismu.

Lai izprastu veiksmīgākos līdzdalības veidus, kas spētu veidot pēc iespējas stiprāku sadarbību starp pašvaldību un iedzīvotājiem, tika uzdots jautājums: “Lūdzu, norādiet, jūsprāt, 3 veiksmīgākos līdzdalības veidus, lai veidotu iedzīvotāju un pašvaldības sadarbību.” NVO pārstāvji uzskata, ka visefektīvākā līdzdalība veidojas tiešā un personīgā kontaktā ar pašvaldību (sanāksmes, darba grupas). Iedzīvotāju un pašvaldības pārstāvju kopīgas sanāksmes un diskusijas – 12 respondenti (60%). Dalība pašvaldības darba grupās vai komisijās – 12 respondenti (60%). Iedzīvotāju padomes un padomes pārstāvniecība – 11 respondenti (55%).

Mazāk populāras bija citas atbildes, piemēram: digitālo rīku izmantošana, NVO pārstāvju iekļaušana lēmumu pieņemšanā, un efektīva NVO organizācija – tikai pa 1 respondentam (5%). Respondenti iesaka pašvaldībai- veidot regulāras kopīgas sanāksmes ar NVO. Iesaistīt NVO pārstāvjus komisijās un darba grupās. Atjaunot un stiprināt iedzīvotāju padomju tīklu.

4.5. Lūdzu, norādiet, jūsuprāt, 3 veiksmīgākos līdzdalības veidus, lai veidotu iedzīvotāju un pašvaldības sadarbību (iespējams atzīmēt vairākas atbildes).

20 atbildes

9. attēls. Veiksmīgākie līdzdalības veidi iedzīvotāju un pašvaldības sabiedrības veidošanā.

Lai izprastu NVO vīziju un redzējumu attiecībā uz pašvaldības un NVO sadarbību, tika uzdots jautājums: “Kā jūs redzat “ideālu” sadarbības stratēģiju ar pašvaldību tuvākajā laikā?” Šis jautājums un atbildes atspoguļo NVO skatījumu uz nākotnes sadarbības modeli ar pašvaldību – to, kādas ir vajadzības, gaidas un ierosinājumi, lai attiecības būtu ilgtspējīgas, jēgpilnas un vērstas uz sabiedrību. Galvenās atziņas apkopojot visas respondentu atbildes ir šādas - nepieciešama kopīgi izstrādāta stratēģija, kas ietver, ilgtermiņa plānošanu, regulāru saziņu, konkrētus mērķus un rīcības plānus. Svarīga ir finansiāla stabilitāte un skaidri mehānismi – vienlīdzīgas iespējas, nevis atsevišķu organizāciju izredzētība. Reāla līdzdalība (ne tikai formāla) – caur darba grupām, padomēm, sabiedriskām apspriedēm. Pašvaldības pretimnākšana – atbildes uz iesniegumiem, iespējas iesaistīties agrīni lēmumu pieņemšanā. Daļa atbildētāju pauž arī skepsi vai apmierinātību ar esošo kārtību – norādot uz vajadzību pēc sistēmiskas, nevis īslaicīgas sadarbības. Atbildes iezīmē būtiskus aspektus, kas uzlabo pārvaldības kvalitāti, piemēram, iedzīvotāju iesaisti, caurspīdīgumu, projektu ilgtspēju, atbildības sadali. NVO darbojas sabiedrības labā – to viedoklis par sadarbības modeli ir tiešs signāls par sabiedrības cerībām attiecībā uz pašvaldību, jo NVO ne tikai izkristalizē iedzīvotāju problēmas, bet arī piedāvā konkrētus risinājumus – ilgtermiņa stratēģijas, lēmumu caurspīdību,

līdzdalību un finansējuma sistēmas uzlabošanu, tādēļ pašvaldībai un NVO ir jāveido sistemātiska, savstarpēja sadarbība, tādejādi palīdzot saprotamāk komunicēt, risināt konfliktus un mazināt atsvešinātību starp varu un sabiedrību.

NVO SEKTORA SADARBĪBA AR JĒKABPILS NOVADA PAŠVALDĪBU (datu analīze)

Lai iegūtu atbildes uz pētāmajiem jautājumiem un sniegtu pilnīgu informāciju par NVO sektora sadarbību ar pašvaldību Jēkabpils novadā, kā arī izvērtētu pieejamos finansējuma avotus un atbalsta jautājumus, tai pat laikā, lai izkristalizētu problemātiskus jautājumus sadarbībā ar pašvaldību 2025.gada 10.februārī tika nosūtīts iesniegums Jēkabpils novada pašvaldībai (reģistrēts Nr.2.5-3/25/689) ar lūgumu sniegt datus par pašvaldības sniegto atbalstu nevalstiskajam sektoram laika periodā no 2023.-2024. gadam un 2025. gadā plānoto finansējumu (Pielikums Nr.1). Pārskatā tika lūgts ietvert jebkuru aktivitāti, kur pašvaldība atbalstījusi nevalstiskā sektora darbu vai sadarbojusies ar nevalstiskā sektora organizācijām, t.i. finansiāls atbalsts (projektu konkursi, granti, mērķa dotācijas, atbalsts uz iesniegumu pamata u.c.), nefinansiāls atbalsts, funkciju deleģējums nevalstiskajam sektoram, konsultatīvās padomes u.c. sadarbības veidi.

Apkopojot pašvaldības sniegto informāciju, NVO sektoram Jēkabpils novadā tiek piedāvātas vairākas iespējas kā saņemt gan finansiālu, gan nefinansiālu atbalstu.

Pašvaldības finansiāla atbalsta iespējas NVO sektoram Jēkabpils novadā :

1.“Finansējuma piešķiršana biedrībām un nodibinājumiem” - piešķir pamatojoties uz “Noteikumi par finansējuma piešķiršanu biedrībām un nodibinājumiem” (Noteikumi par finansējuma piešķiršanu biedrībām un nodibinājumiem). Var pretendēt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētas biedrības un nodibinājumi, kuru aktivitāšu īstenošana tiek realizēta Jēkabpils novada administratīvajā teritorijā. Konkursā var piedalīties biedrības ar dažādiem darbības mērķiem (piem. īsteno neformālas izglītības programmas dažādām iedzīvotāju sociālajām grupām; veicina jauniešu iniciatīvas un līdzdalību sabiedriskajā dzīvē, veicina pilsoniskās sabiedrības veidošanos novadā; piedāvā aktīvas brīvā laika pavadīšanas jaunas iespējas un/vai uzlabo esošo iespēju kvalitāti u.c.). Pieteikumu iesniegšanas termiņš pašvaldībā līdz tekošā gada 30.novembrim, finansējums tiek piešķirts nākamajam pārskata gadam.

Gads	Saņemto pieteikumu daudzums	Atbalstīto pieteikumu daudzums	Plānotais pašvaldības finansējums	Pieteikumu summa, EUR	Atbalstīto projektu summa, EUR
10.03.2025.	50	49	285 000,00 EUR	430 388,14 EUR	277 802,00 EUR
2024	56	.*	280 000,00 EUR	469 544,05 EUR	283 999,00 EUR
2023	50 +	.*	260 399,00 EUR	376 820,81 EUR	325 000,00 EUR

2. tabula. Dati "Finansējuma piešķiršana biedrībām un nodibinājumiem" 2023.-2025.gadā.

*Dati uz pētījuma iesniegšanas brīdi nav zināmi

Trīs gadu griezumā ir novērojama tendence pašvaldības piešķirtajam finansējumam pieaugt, iesniegto pieteikumu skaits saglabājas līdzīgā līmenī, kas nozīmē ka NVO sektors turpina aktīvi darboties un izrādīt interesi par finansējuma iespējām pašvaldībā. Pozitīvais aspekts viennozīmīgi ir tas, ka pašvaldība katru gadu atbalsta vairāk projektu, nekā ir plānots gada sākumā, tādējādi vēlreiz apliecinot to, ka tai ir svarīga NVO sektora atbalstīšana un attīstība Jēkabpils novadā.

2. "Projektu konkurss"- finansējumu piešķir NVO, kuru juridiskā adrese ir reģistrēta Jēkabpils novada administratīvajā teritorijā vai kuras aktivitāšu īstenošana tiek realizēta Jēkabpils novada administratīvajā teritorijā, un kuras vismaz viens darbības mērķis atbilst nolikumā uzskaitītajiem (piem. veicināt jauniešu iniciatīvas un līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, veikt darbu ar jaunatni; nodrošināt formālo un neformālo izglītību visos vecuma posmos, tajā skaitā mūžizglītību; nodrošināt vēstures un kultūras mantojuma aizsardzību, vēsturisku notikumu pieminēšanu u.c.). Konkursā tiek noteiktas šādas projektu mērķu prioritātes Jēkabpils novada sabiedrībai, kas ir savstarpēji vienlīdzīgas: sociālās atstumtības riska mazināšana konkrētām sabiedrības grupām; novada vēstures izzināšana, popularizēšana un saglabāšana; vides aizsardzības un vides izglītības veicināšana sabiedrībā; pilsoniskās sabiedrības veidošana un stiprināšana; sabiedrības veselības un aktīva dzīvesveida veicināšanas pasākumu organizēšana; bērnu un jauniešu brīvā laika pavadīšanas dažādošana; neformālās izglītības, tajā skaitā mūžizglītības, nodrošināšana; tautas mākslas un nemateriālā kultūras mantojuma pētīšana, aizsardzība un popularizēšana.

Pašvaldība vienam projektam piešķir finansējumu ne vairāk 1000 EUR. Pieteikumi tiek izvērtēti pamatojoties uz “Nolikums par kārtību, kādā nevalstiskās organizācijas iesniedz projektus konkursam” (Nolikums par kārtību, kādā nevalstiskās organizācijas iesniedz projektus konkursam).

Gads	Saņemto pieteikumu daudzums	Atbalstīto pieteikumu daudzums	Plānotais pašvaldības finansējums	Pieteikumu summa, EUR	Atbalstīto projektu summa, EUR
2025	55	_*	25 000,00 EUR	_*	_*
2024	30	30	30 000,00 EUR	30 000,00 EUR	30 000,00 EUR
2023	33	31	20 000,00 EUR	33 000,00 EUR	29 816,12 EUR

3. tabula. Dati “Projektu konkurss” 2023.-2025.gadā.

*Dati uz pētījuma iesniegšanas brīdi nav zināmi

“Projektu konkurss” ir iespēja NVO sektoram realizēt iniciatīvas savas darbības ietvaros, kuras vērstas uz dažādu aktivitāšu īstenošanu. Salīdzinājumā ar 2023. gadu 2025.gadā ir ievērojami pieaudzis pieteikumu skaits, kas radīja sarežģītības finansējuma piešķiršanā, jo projektu konkursam finansējums nav mainījies kopš 2024.gada, bet interese par finansējumu ievērojami pieauga.

3. “Projektu līdzfinansēšana” paredz iespēju NVO pretendēt uz pašvaldības līdzfinansējumu projektiem, kuri guvuši atbalstu no Eiropas Savienības projektu konkursiem vai citu/ārējo personu līdzekļiem. Maksimālais atbalsts no pašvaldības ir 10% no projekta attiecināmajām izmaksām. Iespēju līdzfinansēt pašvaldība izvērtē, pamatojoties uz “Nolikums par kārtību, kādā nevalstiskās organizācijas iesniedz pieteikumus projektu līdzfinansēšanai” (Nolikums par kārtību, kādā nevalstiskās organizācijas iesniedz pieteikumus projektu līdzfinansēšanai).

Gads	Atbalstīto pieteikumu daudzums	Plānotais pašvaldības finansējums	Atbalstīto projektu summa, EUR
2025	-*	14 570,00 EUR	-*
2024	-*	12 500,00 EUR	8749,92 EUR
2023	7	12061,00 EUR	12060,50 EUR

4. tabula. Dati "Projektu līdzfinansēšana" 2023.-2025.gadā.

*Dati uz pētījuma iesniegšanas brīdi nav zināmi

2024.gadā kopā saņemti 8 pieteikumi, bet daļa projektu 2024.gada ietvaros vēl nebija saņēmuši oficiālu apstiprinājumu par atbalstu no Eiropas Savienības projektu konkursiem vai citu /ārējo personu līdzekļiem, tādēļ netika atbalstīti no pašvaldības puses. Atlikušo finansējumu tika ieplānots pārvirzīt uz 2025.gadu, ar mērķi atbalstīt iesniegtos projektus, ja tie tiks apstiprināti, tādējādi 2025.gadā plānotais pašvaldības finansējums ir palielināts.

4. "Līdzdalības budžeta projektu ideju konkurss"- pašvaldībā tiek organizēts otro gadu pēc kārtas, pamatojoties uz "Jēkabpils novada pašvaldības līdzdalības budžeta nolikums" (Jēkabpils novada domes saistošie noteikumi Nr.8).

Projekta pieteikumu dalībai konkursā ir tiesīgi iesniegt fiziska persona, kura sasniegusi 16 gadu vecumu, vai biedrība vai nodibinājums, kurā nav pašvaldības dalības. Konkursa realizācijai pieejamais finansējums tiek noteikts pašvaldības konkrētā gada budžetā un viena projekta realizācijai paredzamais finansējums ir līdz 30 000 EUR, ieskaitot pievienotās vērtības nodokli.

2025.gada budžeta ietvaros šim mērķim piešķirti 140 000 EUR. Kopumā saņemts 31 pieteikums, dotajā mirklī norisinās pieteikumu izskatīšana, kam tuvākajā laikā sekos iedzīvotāju balsošana.

2024.gada budžeta ietvaros šim mērķim piešķirti 140 000 EUR. Kopumā saņemti 25 pieteikumi, visi līdzekļi apgūti, kā rezultātā īstenotas 6 projektu idejas Jēkabpils novadā:

1. Hokeja treniņu zonas izveide blakus Jēkabpils ledus hallei, Sporta centra teritorijā .Zona tiek izmantota, lai nodrošinātu efektīvu treniņu procesu hokeja entuziastiem, bērniem un jauniešiem, vasaras sezonā, kad ledus halles resursi ir ierobežoti.

2. Āra “Zaļā klase” – nojume, kura darbojas visu gadu Variešu pagastā, Jēkabpils novadā. Paredzēta mācību stundām, pagarinātās dienas grupu aktivitāšu realizēšanai, pasākumiem, sanāksmēm.

3. Dienvidsusējas promenāde Aknīstē, Jēkabpils novads. Dienvidsusējas krasta zonas labiekārtošana, kā arī tika izveidota arī skaista, sakopta promenāde vairāk kā 500 metru garumā gar Aknīstes pilsētas estrādi. Upes pieejamības veicināšanai estrādes tuvumā tika izbūvēta arī pontona laipa.

4. Pietura “Dignājas laipa” Dignājas pagastā, Jēkabpils novadā. Atpūtas vieta tika papildināta ar lapeni, peldvietas pontonu un tauvošanās vietas ierīkošanu.

5. Bērnu rotaļu laukums Sēlijā, Sēlpils pagastā, Jēkabpils novadā.

6. Daudzfunkcionāls laukums pie Gārsenes tautas nama, Gārsenes pagasts, Jēkabpils novads.

Šāda iniciatīva pašvaldībā tiek realizēta tikai otro gadu, savukārt līdzekļi tiek apgūti pilnā apmērā, kas nozīmē ka pašas biedrības ir ieinteresētas finansējuma apgūšanā, kā arī aktīvi darbojas pie savu ideju realizēšanas un vides labiekārtošanas, izmantojot visus iespējamus resursus.

5. “Atbalsts ar telpu un satikšanās vietu nodrošināšanu”- Jēkabpils novada pašvaldība dotajā mirklī izīrē un nodrošina telpas biedrībām un nodibinājumiem, kuri ir izrādījuši šādu vēlmi. Dotajā brīdī norisinās darbs pie iespējas Jēkabpils novadā atklāt “NVO kopienu centru”, kurā varēs pulcēties aktīvākās novada biedrības un nodibinājumi.

6. “Konsultācijas un atbildes uz jautājumiem”- Jēkabpils novada pašvaldībā tiek nodarbināts darbinieks, kurš palīdz risināt jautājumus, problēmas, kuras skar NVO sektoru.

2025.gada sākumā Jēkabpils novada pašvaldības pārstāvji piedalījās sanāksmē ar Jēkabpils novada NVO pārstāvjiem, biedrības “Vidusdaugavas NVO centrs” rīkotā pasākumā “SADARBĪBA UN ATTĪSTĪBA” ietvaros, kur pārrunāja aktualitātes, kā arī analizēja līdz šim sniegto atbalstu, kā arī izskatīja iespējas par nākotnes mērķiem, kura rezultātā tika secināts, ka starp pašvaldību un NVO sektoru ir izveidojusies laba sadarbība, bet trūkst kopīgu pasākumu. Kā vienu no risinājumiem pašvaldība izskatīs iespēju organizēt 1-2 pasākumiem gadā, sadarbībā ar NVO sektoru, kur pārrunāt aktualitātes, plānus, veidot atgriezenisko saiti par piešķirtajiem finansiālajiem un nefinansiālajiem resursiem.

Tādējādi rezumējot sniegtos datus, var secināt ka pašvaldība piedāvā dažādas iespējas sadarbībai ar NVO sektoru, ko gan lauku teritorijas biedrības gan pilsētas NVO sektors izmanto pilnā apmērā. Daudzās iniciatīvās diemžēl finansējuma apmērs nemainās, bet organizāciju interese pieaug, kas var rādīt sava veida neapmierinātību ar finansējuma trūkumā, jo īpaši

jaunām un tikko dibinātām biedrībām, jo konkurēt ar pieredzējušām organizācijām projektu rakstīšanā un iesniegšanā ir sarežģīti. Tātad šis jautājums būtu risināms ilgtermiņā-finansējuma palielināšanā vai savādāka tā strukturēšana.

NVO SEKTORA SADARBĪBA AR JĒKABPILS NOVADA PAŠVALDĪBU (intervijas analīze)

Lai gūtu atbildes uz pētāmajiem jautājumiem un gūtu dziļāku izpratni par pētāmo tēmu, tika organizēta intervija ar Jēkabpils novada pašvaldības Attīstības pārvaldes pārstāvi, kura ikdienas darba pienākumos ietilpst darbs ar Jēkabpils novada NVO sektoru. Intervijas jautājumi (Pielikums Nr.3) tika veidoti ar mērķi noskaidrot pašvaldības viedokli par NVO sektora attīstību novadā (gan lauku teritorijā, gan pilsētā), kā arī apzinot, kādi ir galvenie izaicinājumi darbā ar NVO sektoru pašvaldības darbiniekiem. Viens no svarīgākajiem jautājumiem ir saistīts pašvaldības vīziju NVO un pašvaldības sadarbību ilgtermiņā.

2025.gadā Jēkabpils novada pašvaldībā NVO sektors ir Jēkabpils novada Attīstības pārvaldes pārziņā, kā arī projektu nodaļas referenta NVO darba un uzņēmējdarbības atbalsta jautājumos atbildībā. Jēkabpils novada Attīstības pārvaldes departamentā uz pētījuma sastādīšanas datumu ir četri darbinieki, kuru pārziņā ir arī citi departamenta atbildībā esošie procesi, tādējādi NVO sektors ir tikai viens no departamenta aktuālajiem jautājumiem, bet jau intervijas sākumā pārvaldes darbinieks atzina: *“ka NVO sektors Jēkabpils novadā ir tāds ļoti plašs”*. Un viens no svarīgākajiem aspektiem ir tas, kā pašvaldība redz un novērtē NVO sektoru lauku teritorijā un novadā kopumā, redzot biedrību un nodibinājumu dažādību un to attīstības resursu : *“ir gan sporta biedrības, ir kultūras pasākumu organizēšanas biedrības, gan invalīdu biedrības, neredzīgo biedrības, dažādas šīs te jomas tiek apkopotas. Aktīvie iedzīvotāji ir apvienojušies tādās kā kopienās, lai cīnītos par savām tiesībām un lai uzlabotu pašvaldības sadarbību un atbalstu no pašvaldības kopumā”*. Tādējādi no pašvaldības puses tiek atzīts NVO sektora svarīgums un esamības nepieciešamība, jo cilvēki aktīvi iesaistoties NVO sektorā un dibinot jaunas biedrības, vai arī attīstot esošās biedrības aizstāv gan savas intereses, gan mazāk aizsargātu cilvēku intereses, kā arī realizē savas idejas un dažādas aktivitātes. Intervijas laikā tika atzīts, ka jomas, kurās iesaistās aktīvie iedzīvotāji ir ļoti plašas, kas tikai pierāda to, ka iedzīvotāju iesaiste kopienas dzīvē ir diferencēta, atbilstoši viņu interesēm: *“tīri savu interešu biedrībās. Apvienojās aktīvākie pensionāri un viņi cīnās par savām interesēm, jaunieši attiecīgi uz savu tendēti, invalīdi viņi attiecīgi darbojās savā”*.

Jāatzīst gan, ka šobrīd NVO sektora organizācijas darbojas ļoti daudzās un dažādās jomās, un nav novērots, ka, piemēram, kādā jomā trūkst biedrību, tomēr pilsētas un lauku teritorijas biedrības savā starpā nesadarbojas: *“lauku reģionā varētu vairāk viņi iesaistīt sabiedrību, iesaistīt sabiedrības grupas, jo ir izteikti redzamākais ka pilsētas un lauku teritorijas biedrības reti kad sadarbojas”*. Tas nozīmē, ka tomēr pastāv šī atšķirība uz zināma distance starp tieši nevis jomu biedrībām vai vienas darbības nozares biedrībām, bet tieši starp pilsētas un lauku teritorijā esošām biedrībām. Kā šīs atšķirību veicinošas lietas ir nosaucamas attālums starp pagastiem un pilsētām, kā arī tas, kā iepriekš pirms novadu reformām pagasti ir attīstījuši savas biedrības, cik iepriekš šīs biedrības tika atbalstītas un arī ievērotas, kā arī ja biedrībām jau ir bijusi šī sadarbība ar pilsētu vai pieredze sadarbībā ar pilsētu, tad arī šobrīd tām ir viegli iesaistīties komunikācijā un sadarbībā ar pilsētas NVO sektoru. Proti, intervijas laikā ir gūtas atziņas arī par to, ka iedzīvotāju skaits ir stipri mazāks lauku teritorijā, arī organizācijās biedru skaits ir mazāks, nekā varbūt pilsētas lielajās biedrībās, ka tās nav tik drošas, lai izteiktu savu viedokli vai, piemēram, konkurētu ar pilsētas biedrībām. Sadarbību neveicina arī tas, ka iespējams pilsētā tiek ievērotas un pamanītas aktīvākas biedrības, nevis uzmanība ir pievērsta jaunām vai jaundibinātām biedrībām, arī lauku teritoriju biedrības to attāluma vai mazākuma dēļ ir mazāk pamanāmas.

Kā viens no risinājumiem šīs sadarbības veicināšanai ir prasība pašvaldību izsludinātajos konkursos un projektos- papildus punkti pie novērtējuma tiek piešķirti par sadarbības partneru esamību, bet diemžēl pastāv organizācijas gan pilsētā, gan lauku teritorijā, kuras neizprot šo sadarbības un saliedētības jēdzienu. Jo protams, katra biedrība uzskata, ka viņa idejai un projektam ir vislielākais svarīgums, neapzinoties to, ka lielāku resursu tās iegūst tieši apvienojot spēkus un resursus, ko atzīst arī pašvaldība.

Ja ir jānovērtē, vai tieši šī jomu dažādība vai arī organizāciju skaita lielums vienās un tajās pašās jomās, vai tas palīdz iedzīvotājiem apvienoties vai tieši otrādi izšķir aktīvo iedzīvotāju grupas, tad pašvaldība atzīst: *“kas tas ir ļoti dažādi, viss ir atkarīgs no biedrības cik viņa ir atvērta, ja viņa darbojās tikai savā tajā kodoliņā, tad tas, es teiktu godīgi, tas atšķel no sabiedrības kopumā. Ja viņa vērsta uz to, ka nākat, darbojaties, īpaši jauniešu biedrības, tās ir tās, kas visvairāk atvērtas.”* Tieši šīs jauniešu biedrības pašvaldība atzinīgi novērtē un uzsver par piemēru atvērtai komunikācijai un sadarbībai pārējām biedrībām. Kopumā jāatzīst, ka gan pilsētā, gan lauku teritorijā biedrības lielākā mērā virza savas intereses un vīzijas, nevis darbojas uz āru, redzot un pievēršot uzmanību tam, kas notiek apkārt, tādējādi veicinot plašāku iedzīvotāju skaita iesaisti un sabiedrību kopumā, kas savukārt var veicināt NVO sektora

plašāku pieejamību jauniem biedriem, citām iedzīvotāju grupām vai vienkārši aktīviem iedzīvotājiem.

Kopumā gan jāatzīst, ka dažādas biedrību intereses nenozīmē, ka organizācijas savā starpā pavisam nesadarbojās: *“viņi arī sadarbojās savā starpā, kā spilgts piemērs Brīvības 126. Viņi kopīgi nāk arī uz pašvaldību par kaut kādu atbalsta pieejamību vai nepieciešamību, citu jautājumu risināšanu”*. Šis apgalvojums ir pozitīva tendence, jo skan kā apliecinājums tam, ka NVO organizācijas apzinās gan savu resursu, gan savu ietekmi, kā arī liecina par faktu, ka vajadzības tām ir apmēram līdzīgas un apvienošanās tikai stiprina organizāciju balsis pašvaldībā. Proti, kā jau iepriekš tika minēts šī tendence uz sadarbību zināmu iemeslu dēļ kļūst sarežģīta starp lauku teritorijas un pilsētas biedrībām.

Proti, šī problēma par nesadarbošanos lauku teritoriju biedrībām un organizācijām pilsētā nav vienā dienā risināms jautājums un arī vienota mehānisma kā risināt to nav, jo iespējams tas tā ir vēsturiski izveidojies, pastāv biedrības, kuras darbojās jau vairāk nekā 20,30 gadus, kurām ir ļoti dziļa un bagāta pieredze arī komunikācijas jomā, un sava tā var teikt vīzija par sadarbību, un varbūt: *“kamēr, iespējams, nemainīsies šo biedrību vadība, vai pamatkodols, tikmēr to ir ļoti grūti izdarīt.”* Diemžēl ir arī biedrības, kuras ir ļoti vērstas tikai uz sevi un saviem biedriem, neskatoties uz to, ka biedrības funkcija pašā pamatā ir būt par sabiedrisku organizāciju, un jābūt vērstai uz arvien plašāku sabiedrības kopumu.

Šo, diemžēl, neuzlabo arī fakts, ka NVO sektorā pastāv organizācijas, kuras iegūst šo Sabiedriskā labuma organizācijas statusu: *“kuru, arī nepārbauda. Viņi atskaites iesniedz, ķeksīti dabūja, bet reāli ikdienā tā darbība jau nenotiek un nav arī šī no valstiskā līmeņa kontroles. Ir organizācijas ar Sabiedriskā labuma organizācijas statusu, bet viņas gūst peļņu, nodarbojās ar tirdzniecību, kas nav atļauts. Neviena viņas nekontrolē, pašvaldība neko arī īsti nevar izdarīt, jo mēs jau nedodam viņām šo statusu, mēs varam tikai piedāvāt šīs sadarbības iespējas, bet nu, mūsu rokas ir sasietas, mēs neko vairāk viņām nevaram aizrādīt”*. Kāds varētu būt šeit problēmjautājums, ka pašā pamatā iedzīvotāji neapzinās un līdz galam neizprot NVO būtību, kāds ir biedrības dibināšanas iemesls, kāda ir organizācijas funkcija vai darbības vīzija, piem. dibinot biedrību, tikai lai iegūtu tikai finansējumu no pašvaldības, neapzinoties tās darbības specifiku, kaut gan skaidri apzinās, ka piem. vienam vai vairākiem iedzīvotājiem pašvaldība ne valsts piešķirt finansējumu nevar, bet var tikai kādai konkrētai nevalstiskai organizācijai vai juridiskai personai, kas izkristalizē ļoti lielu šīs problēmas apakšdomu, ka iedzīvotājus (cilvēkus) būtu jāinformē, t.i. jāizglīto kāda ir tad NVO būtība, kādas ir to galvenās funkcijas un darbības virzieni, lai tā galvenā motivācija nebūtu tikai kādu labumu vai

atvieglojumu iegūšana, bet arī organizācijas darbība, kas risina kādas iedzīvotāju grupas sāpes vai jautājumus.

Kopumā, vērtējot Jēkabpils novada pašvaldības un NVO sektora gan pilsētas, gan lauku teritorijas sadarbību, intervijas laikā nācās atzīt, ka tā ir ļoti dažāda: *“vairumā mēs ejam uz to mērķi, ka vēlamies to ciešo sadarbību, bet ņemot vērā, ka šīs biedrības ir dažādas, ar šo sapratni un pieredzi ar pašvaldības darbu, ir tādas biedrības ar kurām ir ļoti cieša sadarbība, ir tādas biedrības, kas attālinās, varbūt kaut kādā mirklī, kad atbalsts nav piešķirts, viņas jūtās aizvainotas un līdz ar to attālinās”*. Kā viens no tādiem problemātiskiem jautājumiem ir nosaucams atgriezeniskās saites neesamība pašvaldībā, piemēram, organizācijas nenorāda ka pasākums notika ar pašvaldības atbalstu, tādējādi veidojot kopīgu viedokli: *“ka pašvaldība jau tur neko nedara, kaut gan lielākais atbalsts ir tieši no pašvaldības”*, kas atkal var rādīt saspīlējumu NVO sektora un pašvaldības darbā. Kā vēl viens stūrakmens ir mīnējams NVO sadarbības ar pašvaldību atspoguļošana publiskajā telpā, t.i. publicitātes prasību izpildīšana projektu ietvaros, piem. Facebook un Instagram vietnēs publikācijas, kur bieži vien neatspoguļo, ka kāda aktivitāte vai notikums ir atbalstīts no pašvaldības puses, kas, proti, tiek konstatēts, kad pasākums vai aktivitāte jau ir notikusi, un tas, protams, jau ir novēloti.

Izvērtējot iepriekš minēto, arī pašvaldībai ir svarīgs darba novērtējums no NVO sektora puses, nevis tikai NVO sektora no pašvaldības, lai šī turpmāka komunikācija un sadarbība ir ciešāka un efektīvāka, kā arī ieguldījuma apmērs un veids tiktu novērtēts.

Pašvaldībai, proti, ir arī savs redzējums, kur NVO sektoram būtu vairāk jāiesaistās sabiedrības saliedēšanā, lai šo organizāciju darbība tiek vērsta uz plašāku sabiedrības daļu, nevis tikai uz konkrētas biedrības biedriem, kas ir novērota tendence pašlaik. Pašvaldība gan atzīst ka sadarbība ir svarīga jebkurā jomā, piem. infrastruktūras vai citu jautājumu risināšanā, jo īpaši piem. lauku teritorijā, jo tikai vietējie iedzīvotāji labāk zina, kur iespējams ir nepieciešams kaut ko pilnveidot vai arī uzlabot.

Pašvaldība atzinīgi novērtē NVO sektora esamību gan pilsētā, gan lauku teritorijā un nosauc vairākus ieguvumus, kā pirmo tādējādi nosauc: *“pasākumu dažādība, to ko attiecīgi NVO var izdarīt pa saviem līdzekļiem, jo pašvaldības kapacitāte ir tāda, kāda viņa ir. Mēs nevaram vienlaicīgi visās vietās būt, līdz ar to šīs te biedrības dod elastību, ka kaut kādu pasākumu var deleģēt biedrībai, kas arī attiecīgi savā reģionā vai savā vietā to arī īsteno.”*

Kā otrs ieguvums pašvaldība nosauc: *“dažādota šī iedzīvotāju viedokļu izteikšana. Jo caur biedrībām diezgan vairāk var šos viedokļus salasīt, it sevišķi ja biedrība ir ļoti aktīva”*, tādējādi, piemēram, apkopojot vairākuma viedokļus un ar vienu iesniegumu to iesniedz

pašvaldībā, nevis katrs iedzīvotājs vēršas pašvaldībā ar vienu un to pašu jautājumu, tādējādi samazinot šo tērējamo pašvaldības resursu.

Pašvaldības viedoklis ir, ka NVO sektors gan pilsētā, gan īpaši lauku teritorijā : *“attīsta novada darbību kā tādu, jo arī šie biedrību projekti kas ir, viņi jau ir vērsti uz infrastruktūras attīstību un labiekārtošanu. Tas viss lielā mērā attīsta labiekārtošanu, sadarbību ar sabiedrību, kultūras jomā attīstību, popularitāti.”* Pašvaldība atzīst, ka: *“no NVO sektora nāk ļoti labas un spēcīgas idejas, ko arī varētu ņemt vērā pašvaldība uz priekšdienām, arī tie paši pagasta pārvaldnieki”*, jo jebkura pagasta vai pilsētas vietējie iedzīvotāji labāk pārzin, kur piem., ir nepieciešama tā konkrēta taciņa vai tiltiņš, bet šāda veida organizācijas, sniedzot savu projektus, ļoti būtiski pamato kāpēc tieši tajā vietā konkrēts risinājums ir vajadzīgs. Diemžēl pašvaldību darbinieku kapacitāte un darba resursi neatļauj redzēt visas nepieciešamas risināmas lietas vai iedzīvotāju vajadzības, tā ikdiena un viņu vajadzība vietējiem iedzīvotājiem ir zināma un redzama labāk.

Savukārt, ja iet runa tieši NVO sektora vēršanos pašvaldība un šī darba organizācijas pusi, komentārs ir šāds: *“Pašvaldībā darbojās referents NVO jautājumos un uzņēmējdarbības jautājumos, tas ir kopīgs viens darbinieks, kas ar šiem jautājumiem strādā.”* Jautājumu klāsts ar kuriem vēršas organizācijas ir ļoti plašs, tie ir gan jautājumi par finansējumu nākamajam gadam, ko iesniedz līdz pārskata gada 30.novembrim, kā arī reizi gadā notiekošie konkursi, kuru iesniegšanas termiņš un izskatīšanas termiņi ir regulējami nolikumos. *“Ir arī tādas biedrības, piem. pēkšņi nepieciešams transports, lūdz pašvaldībai nodrošināt transportu vai segt transporta izmaksas uz kaut kādu pasākumu”*, tas nozīmē, ka pastāv arī jautājumi, kuri jāiekļauj ikdienas kārtībā, un kuri nav regulējami: *“gandrīz katru mēnesi ir šie līdzfinansējuma iesniegumi”*, kā arī kā augstāk minētie ikdienas jautājumi : *“sadarbības jautājumi vai nu telpas iznomāt, veidot kopīgu pasākumu, izsaka kaut kādu priekšlikumu par piem. saistošajiem noteikumiem vai nolikumiem”*. Jautājumu klāsts tiešām ir liels, ar kurām gan pilsētas, gan lauku teritorijas NVO vēršas pašvaldībā.

Pamatā arī ikdienas komunikāciju ar NVO sektoru gan pilsētā, gan lauku teritorijā pašvaldība vērtē kā apmierinošu no savas puses. Jautājumi, ko ir iespējams risināt telefoniski un ātri, iespēju robežās arī tiek risināti šādā veidā, nelūdzot organizācijām, piem. rakstīt papildus iesniegumus, kuri vienkārši pagarina izpildes termiņus un palielina birokrātisko slogu. Kas attiecas uz rakstiskajiem iesniegumiem, tad protams viss ir atkarīgs no termiņiem. Pašlaik visi iesniegumi tiek izskatīti 30 dienu laikā, jo domes sēde ir vienu reizi mēnesī : *“reti, kurš ir no jautājumiem, ko mēs varam bīdīt uz ārkārtas sēdi, tur jābūt tieši ļoti būtiski”*.

Bet arī šajā jautājumā pašvaldība atzīst, ka trūkst atgriezeniskās saites no NVO sektora organizācijām, jo bieži pašvaldība mēģina noskaidrot kādas tad ir piem. lauku teritorijas NVO sektora vajadzības, bet atgriezeniskās saites nav, publiski gan izskan, ka pašvaldība nav devusi informāciju: *“komunikācijai jābūt no abām pusēm”*. Un izvērtējot visu iepriekš minēto attiecībā uz NVO sektora plašumu un arī sava veida birokrātisko slogu, intervijas laikā tiek atzīts, ka : *“vajadzētu papildus štatū pašvaldībai, kas darbotos tikai ar NVO jautājumiem vai tikai ar uzņēmējdarbības jautājumiem”*. Pašlaik šo funkciju pilda viens darbinieks, kas apgrūtina departamenta darbinieku, jo protams šī kapacitāte tādā gadījumā ir samazināta. Jēkabpils novadā abas šīs nozares ir ļoti aktīvas un spēcīgas, gan NVO sektors pilsētā un lauku teritorijā, gan arī uzņēmējdarbības nozare. Tādējādi, apvienojot šīs nozares vienā amatā ir uzlikts ļoti liels slogs departamenta darbiniekam un, iespējams, šīs laika sadalījums arī nav līdzvērtīgs abām nozarēm. Pieredze citās pašvaldībās šajā jautājumā arī ir diezgan dažāda, tāpēc vienota risinājuma nav, pozitīvi ir tas, ka pašvaldība apzinās šo sava veida trūkumu un ir gatava pie šī jautājuma strādāt, jo arī ikdienā tas rada grūtības, piem. apmeklēt pasākumus vienā laikā, kuri tiek organizēti dažādās nozarēs. Jāatzīst ka NVO sektors ir ļoti aktīvs, aicinot pašvaldības pārstāvjus gan uz sarunām, gan uz diskusijām, kur svarīga tieši šī fiziskā pieejamība, jo ir svarīgi zināt un saprast aktualitātes, finansējuma iespējas, budžeta sadalījumu, vajadzības. Vērtība šajā gadījumā ir tieši šis fizisks kontakts ar varas pārstāvjiem, lai arī uzdotu kādus savus “sāpīgus” jautājumus.

Pašvaldības kopējais novērtējums sadarbībai ar NVO sektoru gan pilsētā, gan lauku teritorijā tomēr ir pozitīvs : *“mēs darām atbilstoši to, kas ir pašvaldības pienākumos, kas ir jādara. Mēs sadarbojamies ar šīm biedrībām, nodrošinām telpas”*. Savukārt pašvaldība uzskata, ka tai ir ko mācīties tieši no citām pašvaldībām : *“tas, ko mēs šobrīd jau mēģinām ieviezt, ir, teiksim, šie Kopienas centri. Tas, kas mums šobrīd jau ir domas, teiksim, jautājumā jau ir pieņemts, kad šādu Kopienas centru mēs jau veidosim. Vienā ēkā laižam biedrības, ļaujām viņiem nomāt telpas, darboties visiem kopā, vienā ēkā, to apsaimniekot un, attiecīgi, šādā veidā sadarboties”*.

Kopienas centra izveide noteikti mudinātu biedrības gan līdzdarboties, gan sadarboties. Plānota adrese šim Kopienas centram ir Jēkabpils, Rīgas 192. Protams, šīs varētu būt vairāk attiecināms uz pilsētas organizācijām, jo vides pieejamība ir vienkāršota, bet noteikti ierobežojums nebūs darboties arī citām biedrībām, proti, izvērtējot gan attālumu, gan biedrības iespējas tikt un darboties šajā centrā arī no lauku teritorijām. Pašlaik ir daudz jautājumu attiecībā uz šo biedrību atlasī šim kopienas centram, jo telpu resurss ir ierobežots un ne visām biedrībām būs iespēja tikt uz šīm telpām, kā arī otrs svarīgs aspekts kā pašas biedrības uztvers

šī centra esamību- vai par iespēju darboties kopā, apvienojot resursus vai arī kā savas identitātes apdraudējumu. Attiecīgi šī ideja kopējā apjomā pašvaldībā ir apstiprināta, bet birokrātijas mehānisms ir smagnējais un saskaņošana prasa ilgstošu laiku, kas protams pagarinās šī projekta esamību un virzību.

Kā galvenos izaicinājumus darbā ar NVO sektoru novadā pašvaldība nosauc finansējumu, diemžēl pašlaik situācija ir tāda, ka organizāciju vajadzības ir krietni lielākas par pašvaldības iespējām, kā arī šī brīža spēkā esošs un izstrādāts finansējuma kritēriju kopums, lai: *“visiem ir skaidrs kā un kāpēc, jo, būsīm atklāti, šīs ir politisks jautājums.” “Jo pašvaldībai ir šādi saistošie noteikumi izstrādāti, to, kad šos pieteikumus apkopo un izskata un dod šo gala variantu Sociālā komitejā. Sociālā komitejā darbojās tikai deputāti. Cita veida darbinieku iesaiste ir minimāla”.* *“Kārība šobrīd ir tāda, ka šīs NVO speciālists uztaisa apkopojumu ar konkrētiem šiem tiem pieprasījumiem kādi ir ienākuši, atbilstoši biedrību iesniegumiem un pieteikumiem. Tālāk gala ciparus izskata Sociālā komiteja. Pilnīgi redzu un piekrītu, ka problēma ir šajos kritērijos, kur nav atrunāts, līdz ar to kuram gribu, tam iedodu, kam negribu, tam nedodu”.* Tas nozīmē ka finansējuma piešķiršana daudzos posmos nav caurspīdīgs process, kā arī nav līdz galam izstrādāti piešķiršanas kritēriji.

Kā vienu no galvenajiem kritērijiem finansējuma piešķiršanai pašvaldība nosauc, ka ir jābūt atgriezeniskai saitei, kā arī iepriekš iesniegtām atskaitēm, jo viennozīmīgi atskaites par iepriekš izsniegto finansējumu rada drošu pamatu nākamajiem piešķirtajiem līdzekļiem, pašvaldībai ir svarīgi zināt un saprast ka biedrība apzinās šo līdzekļu piešķiršanas nozīmīgumu un apzinīgi atskaitās par piešķirtajiem līdzekļiem. Tātad pašvaldība atzīst ka jāstrādā pie šiem nolikumiem, vienotiem kritērijiem, lai visām biedrībām ir skaidri šie līdzekļu piešķiršanas nosacījumi, kā arī jāstrādā pie pašu biedrību izglītošanas šajā jautājumā, lai tām ir skaidras gan šīs prasības gan kritēriji un nebūtu jātērē resurss skaidrošanai. Pašlaik situācija ir apgrūtināša pašiem Attīstības pārvaldes darbiniekiem, jo tiek lieki tērēts resurss šo nepilnīgu noteikumu izskaidrošanai un pamatošanai, kuri gan pašiem departamenta darbiniekiem nav gluži skaidri.

Veicot kopējo komunikāciju gan ar pilsētas biedrībām, gan ar lauku teritorijas biedrībām, pašvaldībā izkristalizējās, ka būtu nepieciešams rīkot kopējo pasākumu pašvaldībai ar novada biedrībām, kur būtu iespējams, gan izcelt aktīvākas biedrības, gan veidot diskusijas par iepriekšējo (gada) periodu, kā biedrībām ir veicies un kādi ir bijuši izaicinājumi, kā arī pašvaldībai būtu iespēja saņemt atgriezenisko saiti gan no pilsētas biedrībām, gan no lauku teritorijas organizācijām, kas attiecīgi uzlabotu pašvaldības atbildīgo dienestu darbu un veicinātu kopējo sadarbību, uzlabotu kopējo komunikāciju savā starpā.

Kā galveno ilgtermiņa sadarbības vīziju, pašvaldība min Kopienas centra izveidi, kas veicinātu sadarbību starp ne tikai pilsētas biedrībām, bet arī palīdzētu *“vairāk iesaistīt lauku teritorijas biedrības”*, diemžēl tomēr izvērtējot kopējo lauku teritoriju biedrību gan skaitu, gan aktivitāti, jāatzīst ka to skaits ir krietni samazinājies, jo *“ļoti aktīvas ir šīs pilsētas biedrības un netiek sadzirdētas lauku teritorijas biedrības”*, bet ideju resurss, kas bieži nāk no laukiem *“ir krietni kvalitatīvākās”*.

Viena no problēmām, kāpēc šīs lauku teritoriju biedrības samazinās ir, protams, aktīvo iedzīvotāju skaita samazināšanās laukos, kā arī, piemēram, kad biedrības vadība pārvācās uz citu novadu un attiecīgi mainās biedrības darbības teritorija. Pašvaldības uzskats, ka tomēr šī sadarbība starp pilsētas un lauku teritorijas biedrībām ir kāds iekšējais process, ko pašvaldība nevar ietekmēt, jo, piemēram, finansējuma sadalījuma kritērijos nav norādīta nedz darbības teritorija, nedz biedrību biedru skaits, kas kaut kādā veidā šķirotu biedrības pēc to atrašanās vietas vai darbības teritorijas. Kā viens no galvenajiem aspektiem ir tomēr pašu iedzīvotāju aktivitāte, cik ļoti viņi ir paši gatavi iesaistīties un darboties, kā arī iesaistīt citus un iedvesmot citus. Ne reti gadās arī tā ka mainās vadība biedrībās un biedri, līdz ar to mainās vīzijas un darbības mērķi, kas vai nu veicina biedrības attīstību, vai tieši otrādi, biedrībās, kurās vadība gadiem nemainās, ievēl biedrību sava veida stagnācijā.

Diemžēl jāatzīst, ka, finansējuma jautājums pašlaik ir grūti risināms, ņemot vērā kopumā valstī notiekošo (aizsardzības budžeta palielināšana), kas protams ietekmēs katru pašvaldību, kā arī, iespējams, NVO sektoru. Tas citreiz ir grūti izskaidrojams pašām biedrībām, *“katrai biedrībai ir savs redzējums, kas viņām pienākas no pašvaldības, kas pašvaldībai ir jānodrošina”*. Līdz ar to pašām biedrībām būtu arī vairāk jāuzņemas atbildība par savu darbību, [t.sk.](#) jāspēj piesaistīt papildus līdzekļi savai darbībai, nevis rēķināties tikai ar pašvaldības atbalstu *“jo biedrība principā ir arī uzņēmums. Uzņēmumam neviens nekompensē komunālos pakalpojumus. Mēs jau tā nākam pretī šiem pilsētas biedrībām”*. Šeit kā viens no problēmjautājumiem ir izskanējis tieši informācijas trūkums, kā un kur sadalās finansējums, jo ne visām biedrībām ir pieredze, piemēram, lielu projektu rakstīšanā un realizēšanā, kur skaidri redzams kā veidojas izmaksas, kā veidojas pakalpojumu cenas, kā sadalās līdzekļi, tieši tas pats notiek arī pašvaldībā, bieži vien, resurss ir ierobežots un tiek sadalīts līdzvērtīgi visiem, bet protams citreiz biedrībām ir savs redzējums. *“Šīs izteikti ir pilsētas biedrībām, jo tās, kas ir lauku biedrības, viņas ir vairāk tiešām tendētas uz pasākumu īstenošanu vai infrastruktūras attīstību, pilsētā ikdienas izdevumu nosešana”*. *“Bet tomēr, pašvaldība nav tas, kam tas būtu jānodrošina”*, jo tomēr arī pašām pilsētas biedrībām būtu jāiesaistās šo izdevumu segšanā, nevis tikai būtu jāprasa no pašvaldības, kā tas šobrīd ir, iespējams, vienkārši iegājies, gadu

gadiem. Šīs jautājums šobrīd ir risināms, jo iespējams, tas arī atbrīvotu līdzekļus kaut kādu citu iniciatīvu realizācijai, kā arī mainītu sava veida sadarbības sistēmu kopumā, kas gan uzlabotu kopējo sistēmu un mainītu biedrību attīstības un pastāvēšanas vīziju, veicinot kopējās situācijas uzlabošanu un attīstību kopumā.

Rezumējot var secināt, ka pašvaldība ir sadzirdēta NVO sektorā, protams, apzinoties lietas, kas būt jāmaina un jāveicina, *“jo vairāk mēs izejam uz komunikāciju ar biedrībām, jo vairāk mūs sadzird un uzklausa, un ņem vērā to, ko mēs sākām, vai nu arī aizradām to, ko būtu jāpamaina biedrības iekšienē, lai tur varētu darboties un vairāk kaut ko sasniegt”*. Kā arī biedrības pozitīvi uztver pašvaldības piedāvātas pārmaiņas, kā, piemēram, Kopienas centra izveidi, jāatzīst gan, ka pašvaldībai ir svarīgi un vērtīgi saņemt atgriezenisko saisti no biedrībām, kā arī, lai biedrību darbība notiek balstoties un to iekšējo struktūru, kā arī uz eksistējošiem noteikumiem gan pašvaldībā, gan pašās biedrībās, jo bieži vien pašas biedrības aizmirst to pievienoto vērtību kāpēc tad tās tika dibinātas un kāda ir to būtība, *“galvenais, lai ir laba sadarbība, lai nav kaut kādu atmugurisku gājienu, ja kaut kas nepatīk, lai uzreiz nāk un komunicē, kas nepatīk, kas ir jāmaina, jo tas ietekmē attieksmi kopumā”*. Pašvaldība ir *“tendēta uz to, lai mēs labi sadarbotos, gan lauku reģioni, gan pilsētas biedrības”*.

SECINĀJUMI:

1. No 2021. līdz 2025. gadam NVO skaits pieaudzis no 303 uz 330. Katru gadu reģistrējas jaunas NVO, un likvidāciju skaits joprojām ir relatīvi neliels salīdzinājumā ar NVO skaita pieaugumu. Tas norāda uz stabilu un ilgtspējīgu pilsoniskās sabiedrības attīstību Jēkabpils novada lauku teritorijā. Šī tendence liecina par iedzīvotāju gatavību organizēties, risināt kopienai nozīmīgus jautājumus un izmantot nevalstiskā sektora instrumentus sabiedrības vajadzību pārstāvībai un īstenošanai.
2. Pirmais gads pēc reformas (2021) aizritēja bez likvidācijām, ar 9 jaundibinātām NVO, kas norāda uz sektora stabilitāti un uzticību jaunajai pārvaldes struktūrai.
3. Trūkst pārskatāmas informācijas par to, kurās jomās NVO darbojas visaktīvāk, kas samazina efektīvu resursu sadali un koordināciju. Gandrīz puse (155 NVO) reģistrētas vispārīgajā kategorijā "*Citur neklasificētu organizāciju darbība*" (NACE 94.99). Šī tendence norāda uz vāju stratēģisku pašidentifikāciju, kas apgrūtina pašvaldības un valsts atbalsta mērķtiecīgu plānošanu.
4. Aptaujas anketas rezultāti liecina, ka arī mazāk apdzīvotos pagastos (piemēram, Dignāja, Sala, Varieši) darbojas aktīvas biedrības, tomēr bieži vien šīm organizācijām ir ierobežoti resursi un tās sastopas ar lielākiem loģistiskiem un finansiāliem šķēršļiem. Tas uzsver nepieciešamību pēc mērķēta pašvaldības atbalsta lauku teritoriju NVO kapacitātes stiprināšanai.
5. Aptaujas anketas rezultāti kalpo kā signāls par nepieciešamību stiprināt sabiedrības iesaisti NVO darbībā un lēmumu pieņemšanas procesos. Lai gan pastāv aktīvs NVO tīkls, sabiedrības līdzdalība vēl joprojām ir attīstāma, īpaši lauku teritorijās, kur pilsoniskās sabiedrības aktivitātes nereti balstās uz dažiem līderiem vai brīvprātīgajiem.
6. Lai arī NVO darbojas arī attālākos pagastos, kā Sala, Dignāja un Varieši, redzams, ka šīm teritorijām raksturīga ierobežota resursu pieejamība, zema sabiedrības līdzdalība un lielāka atkarība no ārējiem avotiem. Tas liecina par nepieciešamību pēc mērķēta atbalsta lauku NVO stiprināšanai, piemēram, apmācībām, mentorēšanas vai mikrofondiem.
7. Nevalstisko organizāciju sektorā ir novērots savstarpējas komunikācijas un sadarbības trūkums starp Jēkabpils pilsētas biedrībām un lauku teritorijas biedrībām, kā arī trūkst

vienotas un saprotamas komunikācijas sistēmas, kas nodrošinātu katrai NVO skaidru kontaktpunktu pašvaldībā.

8. Jēkabpils novada lauku teritorijas biedrību un Jēkabpils pilsētas biedrību starpā ir novērojama konkurence un apgrūtinoša sadarbība, kuru ir ietekmējuši vairāki faktori (aktivitātes, pilsētas aktīvas biedrības, attālums līdz pilsētai, biedrību nevēlēšanas sadarboties, bet tieksme risināt tikai savas organizācijas problēmas un intereses).
9. Pašvaldība atzinīgi novērtē kā labas prakses piemēru atvērtai komunikācijai un sadarbībai jauniešu biedrības.
10. Pastāv nevalstiskā sektora organizācijas, kas darbojas sava “kodola” interešu vadīti, neizprot NVO darbības būtību un darbības mērķus, nedarbojās saskaņā ar statūtiem vai sabiedriskā labuma organizācijas statusus, kas nelabvēlīgi ietekmē kopējo NVO sektora novērtējumu pašvaldībā un sabiedrībā, t.i. darbojās tika savu interešu vadītas.
11. Nepietiekams finansējums NVO sektoram un caurspīdīgums budžeta sadalē tiek uzsvērts kā būtisks šķērslis sadarbībai. Ir neskaidrs vai negodīgs finansējuma sadalījums, kas rada nevienlīdzīgu atbalstu starp organizācijām, vienlīdz pasliktinot uzticību pašvaldībai. Pastāv privilēģēto biedrību skaits, kuru finansēšana ir politizēts lēmums.
12. Neskaidri vai nepilnīgi projektu vērtēšanas kritēriji, rada neskaidru finansējuma sadalījuma struktūru, kas savukārt neveicina veiksmīgu komunikāciju starp biedrībām un pašvaldību, un biedrībām savā starpā.
13. NVO sektora vidū ir atzinīgi novērtēts, ka pašvaldība katru gadu atbalsta vairāk projektu, nekā ir plānots gada sākumā, tādējādi vēlreiz apliecinot to, ka tai ir svarīga NVO sektora atbalstīšana un attīstība Jēkabpils novadā.
14. NVO sektors aktīvi izmanto iespējas apgūt līdzfinansējuma budžetu, izlietojot divus gadus pēc kārtas visu piešķirto budžetu, realizējot dažādus infrastruktūras uzlabojošus projektus Jēkabpils novadā.
15. Biedrībām, kuras darbojās līdz ATR reformai, kā arī tās, kuras darbojas jau ilgstoši Jēkabpils novada teritorijā ir sava skaidra vīzija, kā arī redzējums kā un kādā veidā pašvaldībai būtu jāatbalsta NVO sektors, kā jāsadala finansējums vai jāatbalsta projekti, tas rada spriedzi NVO sektorā un atbildīgo pašvaldības departamentu vidū.

16. Pašvaldība atzīst ka pašreizējā situācijā būtu nepieciešams atdalīt divas nozares: nevalstisko organizāciju sektoru un uzņēmējdarbības nozari, labākas darba kapacitātes sasniegšanai darbā ar NVO sektoru, apzinoties arī to, ka pagaidām šīs jautājums, galvenokārt, ir pašvaldībai piešķirtā finansējuma jautājums.
17. Nav skaidri definēts mehānisms publicitātes prasību ievērošanas pārbaudei no pašvaldības puses, kas savukārt rada pašvaldībai atgriezeniskās saites trūkumu no NVO sektora, savukārt radot sabiedrībā aplamu viedokli par pašvaldības nepietiekamu kontroli un uzraudzību pār projektu NVO iesniedzējiem.

PRIEŠLIKUMI:

1. Sistemātiski monitorējot NVO sektora attīstību un dinamiku, izstrādājot ikgadējo NVO pārskatu ar datiem par reģistrāciju, darbības jomām, aktivitāšu biežumu u.tml., laikus tiktu identificētas būtiskākās tendences, laikus identificētas būtiskākas vajadzības un iespējamie riski.
2. Dati par pirmo gadu pēc ATR, norāda uz NVO sektora stabilitāti un iedzīvotāju uzticību jaunajai pašvaldības pārvaldes struktūrai. Šī uzticība ir vērtīgs pamats ilgtermiņa sadarbībai starp pašvaldību un pilsonisko sabiedrību. Tādēļ būtiski ir šo sadarbību stiprināt, izstrādājot vienotu pašvaldības un NVO sadarbības modeli. Apkopot pozitīvos piemērus, kā jaunajā pārvaldes struktūrā veiksmīgi strādā NVO, izmantot šos piemērus kā motivācijas avotus citām organizācijām.
3. Nepārskatāma informācija par NVO darbības jomām un lielais īpatsvars vispārīgajā NACE klasifikācijā (94.99) ierobežo pašvaldības iespējas plānot atbalstu, koordinēt sadarbību un novērtēt sektora ietekmi. Tas arī liecina par vajadzību stiprināt NVO stratēģisko pašidentifikāciju. Būtiski būtu izveidot pašvaldības pārvaldītu publisku reģistru vai datubāzi par novada NVO darbības jomām un galvenajām aktivitātēm, kā arī izglītēt NVO pārstāvjus par NACE klasifikācijas nozīmi un piemērotību NVO.
4. Ņemot vērā, ka mazāk apdzīvoto pagastu aktīvās NVO saskaras ar ierobežotiem resursiem būtiski būtu izveidot īpašu atbalsta programmu lauku teritoriju NVO kapacitātes stiprināšanai, kas savukārt palielinātu NVO aktivitāti lauku pagastos, veicinātu iedzīvotāju līdzdalību un mazinātu nevienlīdzību starp pilsētas un lauku NVO, kas savukārt stiprinās kopējo pilsoniskās sabiedrības attīstību Jēkabpils novadā.
5. Lai gan Jēkabpils novadā darbojas aktīvs NVO tīkls, sabiedrības iesaiste šajās organizācijās un lēmumu pieņemšanas procesos, īpaši lauku teritorijās, joprojām ir nepietiekama. Svarīgi būtu ieviest sabiedrības līdzdalības veicināšanas mehānismus, kuru mērķis būtu veicināt iedzīvotāju iesaisti NVO darbībā un lēmumu pieņemšanā, īpaši reģionos ar zemu aktivitāti.
6. Lai uzlabotu komunikāciju starp pašvaldību un NVO būtu nepieciešams ieviest pašvaldības NVO kontaktpersonu, kas darbotos tikai ar NVO sektoru. Uzlabot informācijas apriti par pieejamajiem atbalsta veidiem. Veidot sadarbības platformu tieši

lauku teritoriju NVO stiprināšanai.

7. Lai stiprinātu un vecinātu sadarbību starp Jēkabpils novada lauku teritorijas biedrībām un pilsētas biedrībām, nepieciešams rīkot sadarbības veicināšanas pasākumus (dialogu dienas, atvērtas sarunas u.c.), lai rastu kopējās intereses, iepazītu viens otru vai arī rastu sadarbības iespējas.
8. Lai uzlabotu situāciju, kas attiecināma uz NVO finansējumu un budžeta godīgu sadali, nepieciešams izveidot skaidrākas un atklātākas finansēšanas procedūras, kā arī nodrošināt regulāru informāciju par to, kā tiek sadalīti līdzekļi un kādi kritēriji tiek izmantoti izvēlē. Tas veicinātu vienlīdzīgu un taisnīgu atbalstu visām NVO.
9. Lai veicinātu NVO sektora organizāciju informētību par notiekošajiem procesiem pašvaldībā, nepieciešams pārskatīt izvietojamo informāciju, piem. apkopot vienā sadaļā, lai informācija būtu pārskatāma un viegli atrodamā, kā arī saprotama. Kopējie pasākumi ar pašvaldības darbiniekiem veicinātu kopējo NVO sektora attīstību un savstarpējo komunikāciju, kā arī uzlabotu NVO sektora darbības novērtējumu un palīdzētu pašvaldībai saņemt atgriezenisko saiti no NVO sektora organizācijām.
10. Nepieciešams izstrādāt vienotas publicitātes prasības visām NVO sektora organizācijās, kuras saņem finansējumu no pašvaldības, un iekļaut prasību kā obligātu pie nosacījumu izpildes, lai paaugstinātu atbildības sajūtu un svarīgu finansējuma saņemšanas jautājumā.
11. Izskatīt iespēju pašvaldībā atdalīt uzņēmējdarbības nozari un nevalstiskā sektora nozari, tādējādi, radot vienu papildus darba vietu, bet paaugstinot departamenta kapacitāti, kas attiecīgi pozitīvi ietekmētu abu nozaru sadarbību ar pašvaldību.
12. Lai uzlabotu sadarbību starp pašvaldību un iedzīvotājiem, būtu būtiski organizēt regulāras sanāksmes starp pašvaldību, NVO pārstājiem un sabiedrību, iesaistīt NVO pārstāvjus darba grupās vai komisijās, tādējādi rosinot iedzīvotāju interešu un jaunu ideju ņemšanu vērā. Ieteicams atjaunot un stiprināt iedzīvotāju padomju tīklu, tādējādi veicinot aktīvāku iedzīvotāju iesaisti. Tāpat svarīgi apsvērt arī digitālo rīku izmantošanu, lai nodrošinātu plašāku pieejamību un iespēju dalīties ar idejām, vēlmēm un vajadzībām sabiedrības vidū.
13. Jāpārskata NVO sektora finansējums tekošo izmaksu segšanā (telpu noma, komunālie

maksājumi), panākot biedrību autonomu darbību, pašām radot iespējas finansēt savas operatīvās izmaksas un būt mazāk atkarīgām no pašvaldības finansējuma, tādējādi atbrīvojot līdzekļus citu NVO sektora iniciatīvu realizācijai, kā arī mainītu sava veida sadarbības sistēmu kopumā, kas gan uzlabotu kopējo sistēmu un mainītu biedrību attīstības un pastāvēšanas vīziju, veicinot kopējās situācijas uzlabošanu un attīstību kopumā.

IZMANTOTIE AVOTI:

1. Grønmo, Sigmund. 2019. Social Research Methods: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches. SAGE Publications Ltd; Third edition (November 21, 2019).
2. Jēkabpils novada domes saistošie noteikumi Nr.8, pieņemti 2024.gada 28.martā, publicēti : Latvijas vēstnesis Nr.89, 09.05.2024. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/351836-jekabpils-novada-pasvaldibas-lidzdalibas-budzeta-nolikums>. Pēdējo reizi skatīts: 2025.gada 4.jūnijā.
3. Ministru kabineta noteikumi Nr. 398. “Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi”, pieņemti 2024. gada 25.jūnija, publicēti: Latvijas Vēstnesis, Nr.123, 27.06.2024. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/353059-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>. Pēdējo reizi skatīts: 2025.gada 18.jūnijā.
4. Noteikumi par finansējuma piešķiršanu biedrībām un nodibinājumiem Jēkabpils novadā, pieņemti 2021.gada 25.novembrī, publicēti Jēkabpils novada mājas lapā. Pieejams : <https://www.jekabpils.lv/lv/media/10434/download>. Pēdējo reizi skatīts : 2025.gada 4.jūnijā.
5. Nolikums par kārtību, kādā nevalstiskās organizācijas iesniedz pieteikumus projektu līdzfinansēšanai, pieņemti 2021.gada 25.novembrī, publicēti Jēkabpils novada mājas lapā. Pieejami: <https://www.jekabpils.lv/lv/media/10440/download>. Pēdējo reizi skatīts: 2025.gada 4.jūnijā.
6. Nolikums par kārtību, kādā nevalstiskās organizācijas iesniedz projektus konkursam, pieņemti 2021.gada 25.novembrī, publicēti Jēkabpils novada mājas lapā. Pieejami: <https://www.jekabpils.lv/lv/media/10437/download>. Pēdējo reizi skatīts: 2025.gada 3.jūnijā.
7. Zepa, Brigita. 2023. "gadījuma analīze - Nacionālā enciklopēdija". <https://enciklopedija.lv/skirklis/37390>. Pēdējo reizi skatīts: 2025. gada 13.maijā.

Aldaunes iela 13, Brodi, Jēkabpils novads, LV- 5212, partneriba.selijs@inbox.lv

Reģ.nr.50008087131, SEB banka UNLA LV2X, konts LV73UNLA0050005555988

VĒSTULE JĒKABPILS NOVADA PAŠVALDĪBAI

07.02.2025

BRODOS

Biedrība „Lauku partnerība Sēlija” ir uzsākusi projekta „Mēs varam” īstenošanu Jēkabpils novadā. Projekts tiek realizēts Sabiedrības integrācijas fonda programmas „NVO fonds” ietvaros. Projekta realizācijas termiņš – 2025.gada janvāris – oktobris. Projektā ir paredzētas dažādas aktivitātes un pasākumi novadu iedzīvotājiem, nevalstiskā sektora un iedzīvotāju kopienu pārstāvjiem (vairāk informācijas -<https://www.partneribaselijs.lv/lv/projekti/mes-varam/>).

Projekta realizācijas rezultātā vēlamies sasniegt sekojošus mērķus:

1. veicināt sabiedrības aktivitātes un iesaistīšanos sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā.
2. veicināta dažādu sabiedrības grupu savstarpējo uzticēšanos, līdzdalību un sadarbību, iedzīvotāju iesaisti NVO.
3. veicināt sabiedrības līdzdalību rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru.
4. veicināt sabiedrības izpratni par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdalības veidiem.

Projektu uzsākam ar vairākām sapulcēm, veidojot dialogu starp iedzīvotājiem, nevalstisko sektoru un pašvaldības speciālistiem, politikas veidotājiem.

Lai varētu operatīvi organizēt tikšanas, kā arī koordinēt sadarbību ar pašvaldību dialogu pasākumu veikšanā, lūdzam līdz 2025.gada 13.janvārim nozīmēt pašvaldības darbiniekus no Jēkabpils novada attīstības pārvaldes, Projektu nodaļas, Teritorijas plānošanas nodaļas, Infrastruktūras apsaimniekošanas nodaļa, Sociālo pakalpojumu nodaļa, Izglītības pārvaldes, Kultūras pārvaldes, kurš sadarbotos ar partnerības projekta vadību un, sniegtu atbalstu tikšanās dialogu organizēšanā. Pasākuma datumu un laiku precizēsīm ar nozīmētajiem speciālistiem.

Paralēli veicam pētījumu par nevalstiskā sektora aktivitāti Jēkabpils novada lauku teritorijā, tai skaitā savstarpējo sadarbību, sadarbību ar iedzīvotājiem un pašvaldību.

Pētījumā vēlamies akcentēt arī pašvaldību ieguldījumu nevalstiskā sektora attīstībā, apkopojot informāciju par pašvaldību iniciatīvām un finansējumu nevalstiskajam sektoram un citiem sadarbības veidiem, kā arī sniedzot priekšlikumus visām pusēm par tālāku sadarbības pilnveidošanu. Pētījumā ir paredzēta informācijas un dokumentu analīze, intervijas un fokusgrupas ar iesaistītajām pusēm. Ņemot vērā iepriekš minēto, aicinām pašvaldību sadarbīties un iesaistīties pētījuma veikšanā, diskusiju organizēšanā ar NVO un iedzīvotājiem.

Lūdzam līdz 10.03.2025. sagatavot rakstisku informāciju uz e-pastu: partneriba.selija@inbox.lv, par pašvaldības sniegto atbalstu nevalstiskajam sektoram laika periodā no 2023.-2024. gadam un 2025. gadā plānoto. Pārskatā lūdzam ietvert jebkuru aktivitāti, kur pašvaldība atbalstījusi nevalstiskā sektora darbu vai sadarbojusies ar nevalstiskā sektora organizācijām. Piemēram, finansiāls atbalsts (projektu konkursi, granti, mērķa dotācijas, atbalsts uz iesniegumu pamata u.c.), nefinansiāls atbalsts, funkciju deleģējums nevalstiskajam sektoram, konsultatīvās padomes u.c. sadarbības veidi. Lai varētu operatīvi apmainīties ar sagatavoto informāciju, kā arī koordinēt sadarbību ar pašvaldību pētījuma veikšanā, lūdzam nozīmēt pašvaldības darbinieku, kurš sadarbotos ar partnerību un pētījuma veicējiem, un sniegtu atbalstu informācijas precizēšanā, interviju un fokusgrupu organizēšanā. Informāciju par nozīmētām pašvaldības kontaktpersonām, kā arī neskaidros jautājumus varat precizēt pie projekta vadītājas: Kristīnas Rubinas-Apinītes.

APTAUJAS ANKETAS JAUTĀJUMI PAR NVO SEKTORA LOMU JĒKABPILS NOVADĀ

1. Informācija par aptaujas dalībnieku

1.1. Organizācijas darbības teritorija

1.2. Biedru skaits (anketas aizpildīšanas brīdī)

1.3. Kādi ir Jūsu organizācijas turpmākie attīstības plāni?

2. Organizācijas darbība

2.1. Kāda ir jūsu organizācijas galvenā darbības joma? (Ja ir pieejama informācija par NACE kodu, lūdzu norādīt to).

2.2. Kādas ir jūsu organizācijas galvenie darbības virzieni ? (Ir iespējami vairāki atbilžu varianti).

2.3. Norādiet galvenos avotus no kuriem organizācija piesaista finansējumu? (Ir iespējami vairāki atbilžu varianti).

3. Sadarbība ar pašvaldību

3.1. Novērtējiet Jūsu organizācijas sadarbību ar pašvaldību ?

3.2. Vai pašvaldība atbalsta Jūsu organizāciju kādā no zemāk minētajiem veidiem? Lūdzu norādīt atbilstošos. (Iespējams atzīmēt vairākas atbildes).

3.3. Vai Jums ir atbalsta persona pašvaldībā, ar kuru sazinoties varat risināt savas biedrības aktuālos jautājumus, problēmas un izaicinājumus ?

3.4. Kā jūs novērtējat pašvaldības iesaisti NVO sektora darbības veicināšanā?

3.5. Vai jūs esat sadarbojušies ar vietējo pašvaldību kādu aktivitāšu vai projektu īstenošanā?

3.6. Ja atbildējāt “Jā” iepriekšējā jautājumā, lūdzu sniedziet īsu ieskatu, kā jūs novērtējat šāda veida sadarbību, kādi ir bijuši galvenie izaicinājumi, kādas bijušas pozitīvas lietas u.c.

3.7. Kā jūs novērtējat komunikāciju ar pašvaldību? (cik ātri ir pieņemti iesniegumi, vai noteiktajā laikā tiek atbildēts uz vēstulēm u.c. veida komunikācijas novērtējums).

3.8. Sniedziet lūdzu īsu komentāru par jūsu organizācijas komunikāciju ar pašvaldību.

4. NVO loma sabiedrībā un pašvaldībā

4.1. Raksturojiet, kāda, jūsuprāt, ir NVO loma pašvaldībā?

4.2. Kā jūs vērtējat sabiedrības iesaisti NVO sektora darbā (dibināt jaunas biedrības, iesaistīties aktivitātēs, iesaistīties lēmumu pieņemšanā u.c.)?

4.3. Kādi, jūsuprāt, ir galvenie izaicinājumi sadarbībā ar pašvaldību?

4.4. Kā jūs redzat “ideālu” sadarbības stratēģiju ar pašvaldību tuvākajā laikā?

4.5. Lūdzu, norādiet, jūsuprāt, 3 veiksmīgākos līdzdalības veidus, lai veidotu iedzīvotāju un pašvaldības sadarbību (iespējams atzīmēt vairākas atbildes).

4.6. Vai jums ir kādi papildus ieteikumi, komentāri vai novērojumi par līdzdalību un sadarbību starp NVO sektoru un pašvaldību?

INTERVIJAS JAUTĀJUMI PAŠVALDĪBU PĀRSTĀVJIEM

1. Kā jūs raksturotu NVO sektoru savā novadā? Pēc jūsu domām kāda profila organizācijas ir pārsvarā (kādās jomas tās pārstāv?)
2. Kā jūs raksturotu pašvaldības un NVO sadarbību, t.sk. komunikāciju savā novadā?
3. Kādi ir galvenie ikdienas jautājumi, kuros NVO sektors vēršas pašvaldībā?
4. Kādus svarīgākus jautājumus pēc jūsu domām būtu jārisina NVO sektoram?
5. Jūsprāt, kāpēc pašvaldībā vispār ir nepieciešams NVO sektors ? Kādi ir ieguvumi no NVO sektora pašvaldībai?
6. Vai NVO sektora esamība attīsta novada darbību vai tieši otrādi, kavē?
7. Kāda ir jūsu galvenā pieredze darbā ar NVO sektoru, ko varētu ieteikt citām pašvaldībām? Kādi ir galvenie izaicinājumi?
8. Kāds ir jūsu skatījums uz turpmāko darbu ar NVO? Piem. ikdienas komunikācijā un ikdienas darbā?
9. Kāda ir ilgtermiņa un īstermiņa vīzija šajā darbā ar NVO?
10. Kādas pārmaiņas būtu nepieciešamas darbā ar NVO gan ikdienas darbā, gan nākotnes ieceru realizēšanā?